

Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju

Ministarstvo znanosti
i obrazovanja

Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju

Impresum

Naslov:

Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju

Nakladnik:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Za nakladnika:

prof.dr.sc. Blaženka Divjak, ministrica

Autor:

dr. sc. Valerija Botrić, Ekonomski institut, Zagreb

Naručitelj:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Recenzent:

doc. dr. sc. Teo Matković

Lektorica:

Željana Klječanin Franić, prof.

Grafičko oblikovanje:

KO:KE kreativna farma

ISBN 978-953-8103-08-7

1. internetsko izdanje

Zagreb, 30. kolovoza 2017.

Sadržaj

Uvodna riječ ministricice znanosti i obrazovanja	4
1. Uvod	6
2. Analiza zastupljenosti i kvalitete stručne prakse u studijskim programima visokih učilišta Republike Hrvatske	9
2.1. Zastupljenost stručne prakse	10
2.1.1. Zastupljenost	10
2.1.2. Zasebni/obvezni kolegij	14
2.1.3. Trajanje i broj ECTS bodova	19
2.2. Kvaliteta stručne prakse	29
2.2.1. Ishodi učenja	29
2.2.2. Poslodavci i mentorstvo	32
2.2.3. Oblici vrednovanja stručne prakse	35
2.2.4. Sudjelovanje mentora u vrednovanju	40
2.3. Suradnja visokih učilišta i poslodavaca	43
2.3.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa	43
2.3.2. Prema vrstama visokih učilišta	44
2.3.3. Prema osnivaču	45
2.3.4. Prema područjima i poljima	45
2.4. Suradnja studenata i poslodavaca	46
2.4.1. Status studenta	46
2.4.2. Naknada	50
3. Preporuke za povećanje zastupljenosti i unapređenje kvalitete stručne prakse	51

Želeći postići razinu visokorazvijenih zemalja, Vlada Republike Hrvatske prepoznaće obrazovanje i znanost kao svoje razvojne prioritete. Polazeći od činjenice da upravo kompetencije koje se stječu visokim obrazovanjem čine glavnu pokretačku snagu razvoja svakog društva, postizanje kvalitetnog visokog obrazovanja koje mladim ljudima omogućuje da steknu znanja i vještine koji će im omogućiti razvoj svog punog potencijala, zapošljavanje i upravljanje karijerom u dinamičnom i tehnološki sve zahtjevnijem okruženju, smatram svojom misijom koju sam preuzeila kao ministrica znanosti i obrazovanja.

I uspjeh europskoga projekta ovisi o sposobnosti Europske unije da izgradi bolju budućnost za svoje građane, što je i glavna poruka inicijativa „Ulaganje u mlade u Europi“ i „Programa novih vještina za Europu“. Obrazovanje i razvoj vještina prioriteti su europske suradnje, pri čemu visoko obrazovanje ima jedinstvenu ulogu, naglašeno je u *Obnovljenom programu Europske unije za visoko obrazovanje* donesenom u svibnju 2017. godine.

Jedno od prioritetnih područja djelovanja jest uklanjanje neusklađenosti postojećih i traženih vještina na tržištu rada te promicanje izvrsnosti u njihovu razvoju. Visoko obrazovanje trebalo bi studentima omogućiti da steknu potrebne vještine i iskustva sudjelovanjem u aktivnostima koje se temelje na stvarnim situacijama i učenjem kroz rad. Istodobno, suradnja s poslodavcima omogućuje visokim učilištima da povećaju relevantnost svojih programa i djelotvorno ih provode.

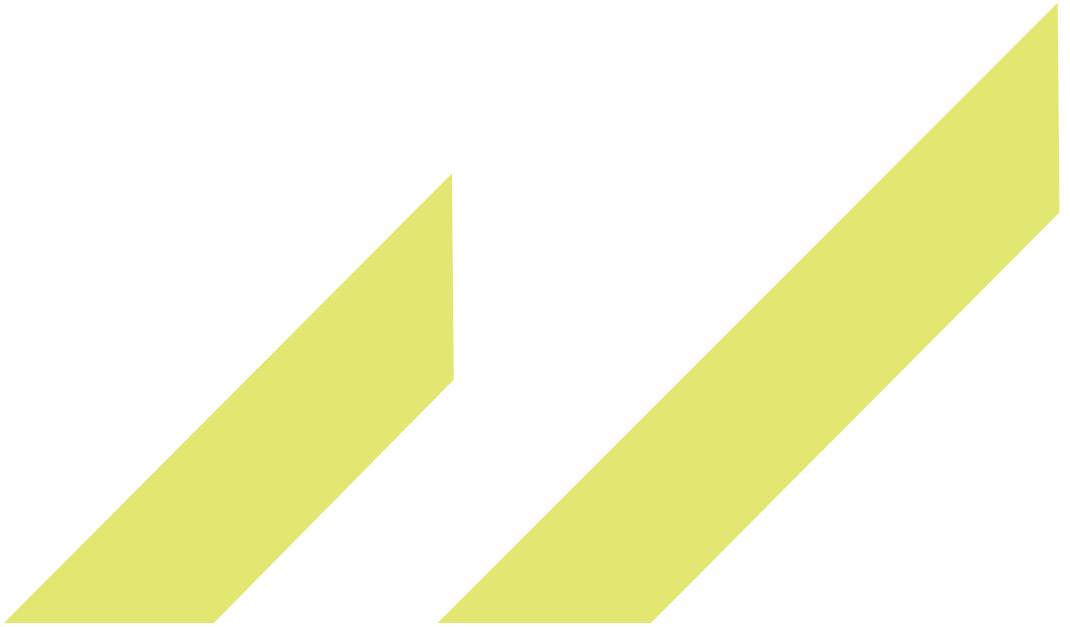
Imajući u vidu navedene prioritete, svjesno odgovornosti za njihovo provođenje i donošenje odluka i smjernica koje su utemeljene na podatcima, Ministarstvo znanosti i obrazovanja naručilo je izradu *Studije o stručnoj praksi u visokom obrazovanju* koja predstavlja analizu zastupljenosti i kvalitete stručne prakse i drugih oblika učenja kroz rad u studijskim programima koji se izvode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj.

Rezultati analize pokazuju da je stručna praksa u okviru visokog obrazovanja poželjna i korisna za sve dionike procesa. Studentima omogućuje razvoj vještina koje im mogu pomoći pri ulasku u svijet rada, kao i istraživanje različitih putova razvoja karijere. Poslodavcima omogućuje veću dostupnost ljudskih potencijala, zaposlenicima-mentorima pruža mogućnost razmjene i revidiranja vlastitoga znanja, a visokim učilištima kvalitetnije programe, diseminaciju znanja i provođenje zajedničkih znanstveno-istraživačkih i inovativnih projekata s gospodarstvom. Naime, u studiji se navodi da Hrvatska u području suradnje između znanstvene i poslovne zajednice zaostaje za razvijenijim gospodarstvima pa bi stvaranje takvih veza kroz stručnu praksu predstavljalo iznimno važan korak.

Iako je stručna praksa nominalno u velikoj mjeri i u raznovrsnim oblicima zastupljena u studijskim programima te velikim dijelom definira ishode učenja, Studija otvara pitanja u kojoj mjeri postojeća stručna praksa doista priprema studente za svijet rada te predlaže mjere za unapređenje kvalitete stručne prakse, pronalaženje institucionalnog rješenja koje bi reguliralo sve aspekte odnosa među dionicima, izgradnju sustava odabira, edukacije i nagradivanja mentora i dr. Stoga će *Preporuke za povećanje zastupljenosti i unapređenje kvalitete stručne prakse* koje su sastavni dio Studije biti korisne smjernice Ministarstvu znanosti i obrazovanja, kao i drugim nositeljima javnih politika u području obrazovanja, rada i zapošljavanja.

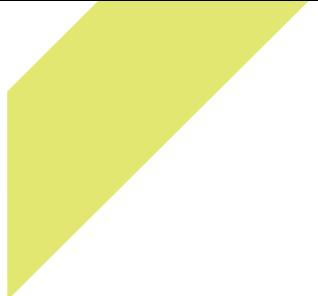
Kako bi doprinijelo ostvarivanju ovih strateških ciljeva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja osiguralo je sredstava u Europskom socijalnom fondu u ukupnom iznosu od 200 milijuna kuna koja će biti dodijeljena visokim učilištima za provedbu projekata namijenjenih unapređenju kvalitete i povećanju zastupljenosti stručne prakse.

prof. dr. sc. Blaženka Divjak
ministrica znanosti i obrazovanja

1.

Uvod

U sklopu mjera za provedbu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije Ministarstvo znanosti i obrazovanja provodi projekt poticanja, razvijanja i unapređivanja stručne prakse i praktične nastave kao sastavnog dijela studijskih programa, odnosno stjecanja znanja i vještina učenjem kroz rad (*work-based learning*). Pritom je uloga učenja kroz rad dvostruka. S jedne strane omogućuje studentima produbljivanje i proširivanje znanja stečenih drugim oblicima nastave te istodobno testiranje tih znanja u radnom okruženju. S druge strane, to iskustvo priprema studente za svjet rada, omogućujući stjecanje i razvijanje novih kompetencija te povećavanje šansi za uspješno pronalaženje zaposlenja.

Stručna se praksa i učenje kroz rad u ovoj studiji promatraju kao sinonimi, u onom segmentu u kojemu se odnose na studentsku populaciju. Učenje kroz rad obuhvaća svaki oblik stjecanja kompetencija koje se odvija na radnom mjestu, a stručna je praksa sastavni dio studijskog programa koji je usmjeren praktičnoj provjeri stečenih teorijskih znanja. Stručna se praksa smatra uobičajenim dijelom strukovnih srednjoškolskih programa, a u manjoj se mjeri dovodi u vezu s visokim obrazovanjem. No, upravo su oblici izvođenja praktične nastave na visokim učilištima predmet analize u ovoj studiji.

S obzirom na to da se radi o inicijalnoj analizi stanja, istraživanje je eksplorativnog karaktera i nastoji dati što je moguće više informacija o postojećem sustavu bilo kojeg oblika stručne prakse/ učenja kroz rad na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. S tim je ciljem Ministarstvo znanosti i obrazovanja prikupilo podatke o zastupljenosti i vrstama stručne prakse i praktične nastave u studijskim programima koji se izvode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je započelo još u veljači 2015. godine, kada je temeljem podataka iz Upisnika visokih učilišta definiran obuhvat visokih učilišta za čije će se programe ispitivati održavanje stručne prakse. Za svako visoko učilište prikupljeni su podatci temeljem aktivnih studijskih programa koji se izvode na tim visokim učilištima te je za svaki program trebalo identificirati sadržava li stručnu praksu i dati odgovarajuće odgovore o načinu organizacije, zastupljenosti i slično. Podatci su prikupljeni u razdoblju od veljače 2015. do listopada 2016. te sadržavaju informacije koje su dostavila visoka učilišta o izvođenju stručne prakse na 947 studijskih programa koji se aktivno izvode.

Važno je napomenuti da se analize u nastavku u potpunosti oslanjaju na prikupljene podatke, koji su u određenoj mjeri u diskrepanciji s drugim raspoloživim izvorima podataka u Hrvatskoj. Primjerice, podatci Državnog zavoda za statistiku govore o ukupno 157 827 studenata upisanih u visoka učilišta u akademskoj godini 2014./2015. (Priopćenje Pr 8.1.7). Podatci Ministarstva znanosti i obrazovanja govore o 1649 studijskih programa u Hrvatskoj¹, dok podatci Agencije za znanost i visoko obrazovanje govore o 1386 akreditiranih studijskih programa². Važno je naglasiti da do razlike u odnosu na ovdje analizirane podatke dolazi ponajprije zbog toga što se promatraju aktivni studijski programi za koje su visoka učilišta dostavila tražene odgovore na pitanja o stručnoj praksi.

Komparativna analiza zastupljenosti i kvalitete stručne prakse i drugih oblika učenja kroz rad u studijskim programima koji se izvode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj provedena je prema:

- vrstama i razinama studijskih programa
- sveučilištima i vrstama visokih učilišta na kojima se program izvodi
- osnivaču (javni ili privatni)
- znanstvenim područjima i poljima kojima studijski programi pripadaju.

¹ <http://www.mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=StudProgrami> (22.11.2016).

² <http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/vrsta/odabir.html;jsessionid=PRJvK9+nYT2lhq8nSVI2-0rI> (22.11.2016)

Metodološki je potrebno napomenuti da, unatoč znatnim naporima Ministarstva znanosti i obrazovanja, u podatcima postoji određen postotak nedostajućih odgovora, koji se mijenja u ovisnosti o postavljenom pitanju³. S obzirom na to da se radi o istraživanju koje po prvi put ispituje stanje u ovom konkretnom području, nedostajući odgovori nisu imputirani ni tretirani drugim statističkim metodama. U analizi su prikazani postotci odgovora na specifična pitanja iz upitnika.

Budući da prethodno nije postojala informacija o načinima provođenja stručne prakse u visokom obrazovanju, jedan od ciljeva istraživanja bilo je i ustvrditi koji su sve oblici prakse razvijeni u Hrvatskoj. Stručna se praksa organizira na samim visokim učilištima u okviru pokušališta, vježbališta i sličnog. Drugi oblici stručne prakse organiziraju se izvan visokog učilišta i uključuju, među ostalim, hospitalaciju, volontiranje, vježbe, terensku nastavu, sudjelovanje u projektima, istraživanje, rad na simulatoru, rad u medijima, dizajnerskom studiju, tiskari, računalnom prevoditeljskom programu, rad na vatrogasnem poligonu i školskom brodu, kliničku obuku, posjet relevantnim institucijama i događajima. Može se primijetiti da su obuhvaćeni doista različiti oblici stručne prakse. To nalaže oprez u interpretaciji podataka u nastavku, koji se temelje na analizi prosječnih vrijednosti.

³ Vidjeti tablicu u dodatku.

2.

**Analiza zastupljenosti i
kvalitete stručne prakse
u studijskim programima
visokih učilišta
Republike Hrvatske**

2.1. Zastupljenost stručne prakse

Pri ocjeni zastupljenosti stručne prakse razmatraju se sljedeća pitanja:

- Koliki je postotak programa koji nude stručnu praksu, koliki postotak studenata ti programi obuhvaćaju?
- U kojoj se mjeri stručna praksa izvodi kao zaseban kolegij, a u kojoj je mjeri zastupljena unutar kolegija koji kombiniraju nastavu i praktični rad?
- U kojoj je mjeri stručna praksa obvezna?
- Koliko je njezino trajanje te dodjeljuju li se ECTS bodovi (i koliko)?
- Navedena su pitanja analizirana u nastavku prema uvodno definiranim kategorijama.

2.1.1. Zastupljenost

2.1.1.1. Prema vrstama i razinama studijskog programa

Prvi korak u analizi jest identificiranje zastupljenosti stručne prakse u pojedinim razinama studijskih programa, temeljem jednostavnog odgovora na pitanje „je li stručna praksa sastavni dio studijskog programa“. Osnovni podatci mogu se pronaći u tablici 2.1.1.1.

Tablica 2.2.1.1. Zastupljenost stručne prakse prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	Stručna praksa / zastupljenost programa (%)	Broj studenata	Stručna praksa / obuhvat studenata (%)
Sveučilišni	739	53	117 483	49
- preddiplomski	319	42	63 506	42
- diplomski	366	57	30 831	50
- integrirani preddiplomski i diplomski	54	85	23 146	66
Stručni	208	74	48 070	73
- preddiplomski	152	84	42 073	78
- specijalistički diplomski	56	46	5997	36
Ukupno	947	57	165 553	56

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Prikupljeni podatci sadržavaju najveći broj diplomskih sveučilišnih programa, a slijede preddiplomski sveučilišni programi i preddiplomski stručni programi. Prema broju studenata najbrojniji su preddiplomski programi – sveučilišni, a zatim i stručni. No, studenti u relativno velikom broju pohađaju i diplomske sveučilišne programe, a najmanje su zastupljeni specijalistički diplomski stručni studiji.

Na temelju prethodnih podataka može se vidjeti da je stručna praksa najviše zastupljena kod integriranih preddiplomskih i diplomskih studija, odnosno preddiplomskih stručnih studija. Najmanje je zastupljena u slučaju preddiplomskih sveučilišnih studija.

Za programe za koje postoji informacija da sadržavaju stručnu praksu identificiran je broj studenata koji ih pohađa. Broj studenata koji pohađa te programe stavljen je zatim u omjer s ukupnim brojem studenata te služi kao aproksimacija studentske populacije koja je obuhvaćena stručnom praksom.

Može se primijetiti da postoji određena razlika u postotcima obuhvata programa i obuhvata studenata.

Podatci jasno pokazuju da je stručna praksa u većoj mjeri zastupljena kod programa stručnih studija u odnosu na sveučilišne programe. S obzirom na karakter samih studijskih programa, takvi su rezultati očekivani. Naime, prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15) veleučilišta i visoke škole osnivaju se radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja putem organizacije i izvođenja stručnih studija.

2.1.1.2. Prema sveučilištima, veleučilištima i visokim učilištima

U ovom se segmentu analiziraju podatci po visokim učilištima i vrstama studijskih programa. S obzirom na to da sveučilišta nude raznovrsne i brojne programe, podatci su prikazani za svako pojedino sveučilište. Veleučilišta i visoke škole, s druge strane, imaju u pravilu manji broj programa, a postoje slučajevi kada se radi o samo jednom studijskom programu. Stoga su za visoke škole i veleučilišta podatci prikazani agregirano.

Tablica 2.1.1.2.1. Zastupljenost stručne prakse na visokim učilištima

Sveučilišta	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost (%)	Broj programa	Zastupljenost (%)
Hrvatsko katoličko sveučilište	10	50	-	-
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	85	50	11	82
Sveučilište Jurja Dobrile	29	38	1	100
Sveučilište Sjever	4	-	7	86
Sveučilište u Dubrovniku	19	42	3	100
Sveučilište u Rijeci	89	56	11	73
Sveučilište u Splitu	125	53	28	57
Sveučilište u Zadru	70	53	2	50
Sveučilište u Zagrebu	308	55	10	50
Ukupno sveučilišta	739	53	73	67
Ukupno visoke škole	-	-	41	78
Ukupno veleučilišta	-	-	94	77
Ukupno v. škole i veleuč.	-	-	135	77
SVEUKUPNO	739	53	208	74

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da je u većini slučajeva zastupljenost stručne prakse u programima na sveučilištima oko 50 posto. Bez obzira na to koliki broj programa sveučilište ima, otprilike pola programa koji se na sveučilištu izvode ima neki oblik stručne prakse. Također se može primijetiti da je praksa kod većine sveučilišta u većoj mjeri zastupljena u stručnim studijskim programima nego u sveučilišnim programima.

Situacija na visokim učilištima donekle je različita. Visoke škole i veleučilišta u pravilu izvode manji broj (stručnih studijskih) programa, ali je zato u tim programima stručna praksa zastupljena u većoj mjeri.

Tablica 2.1.1.2.2. Zastupljenost studenata na programima stručne prakse na visokim učilištima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Ukupno studenata	Zastupljenost	Ukupno studenata	Zastupljenost
Hrvatsko katoličko sveučilište	880	46	-	-
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	14 999	35	2414	75
Sveučilište Jurja Dobrile	3055	49	445	100
Sveučilište Sjever	515	-	2350	90
Sveučilište u Dubrovniku	1651	36	177	100
Sveučilište u Rijeci	13 821	76	1596	63
Sveučilište u Splitu	14 612	58	5480	65
Sveučilište u Zadru	6339	53	314	22
Sveučilište u Zagrebu	61 611	43	5200	69
Ukupno sveučilišta	117 483	49	17 976	71
Ukupno visoke škole	-	-	6657	89
Ukupno veleučilišta	-	-	23 437	70
Ukupno v. škole i veleuč.	-	-	30 094	74
SVEUKUPNO	117 483	49	48 070	73

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci o studentima obuhvaćenim programima koji sadržavaju stručnu praksu također pokazuju da je na sveučilišnim studijima taj obuhvat niži u odnosu na stručne studije. Također, iako sveučilišta na stručnim studijima nude relativno više programa koji imaju stručnu praksu, obuhvat studenata podjednak je na veleučilištima, ali viši na visokim školama.

2.1.1.3. Prema osnivaču

Ako se programi promatraju prema osnivaču visokoobrazovne institucije, tada se može primijetiti da je stručna praksa u većoj mjeri zastupljena kod privatnih (stručnih programa) u odnosu na javne institucije. S obzirom na to da postoji korelacija između starosti institucije i činjenice da se radi o javnom vlasniku, indirektno se može tvrditi da privatni osnivači prilikom ulaska na tržište visokog obrazovanja u Hrvatskoj u većoj mjeri naglasak stavljuju na stjecanje praktičnih iskustava. Prethodna je analiza pokazala da je stručna praksa znatno zastupljena kod programa veleučilišta i visokih škola koje su u većoj mjeri u privatnom vlasništvu. Stoga je korisno razmotriti i odnos prema osnivaču u slučaju kada se promatraju vrste studijskih programa odvojeno.

Tablica 2.1.1.3. Zastupljenost stručne prakse prema osnivaču visokog učilišta

	Sveučilišni studij		Stručni studij	
	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	729	10	157	51
Zastupljenost	53	50	72	78
Broj studenata	116 603	880	39 372	8698
Zastupljenost studenata	49	46	69	90

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci upućuju na zaključak da je općenito na stručnim programima i javnih i privatnih visokih učilišta udio programa sa stručnom praksom znatno veći nego na sveučilišnim programima. Također je udio studenata koji pohađaju te programe veći u slučaju privatnih nego u slučaju javnih osnivača.

Prethodna analiza po visokim učilištima i studijskim programima pokazala je da unutar sveučilišta postoji samo jedan slučaj – Hrvatsko katoličko sveučilište – koje formalno ne pripada skupini sveučilišta s javnim osnivačem. S obzirom na to da je taj slučaj u prethodnom odlomku već analiziran, u nastavku analize drugih pitanja je posvećena samo razlici između javnih i privatnih osnivača u segmentu stručnih studija.

2.1.1.4. Prema područjima i poljima

Zanimljivo je također promotriti zastupljenost stručne prakse prema znanstvenim područjima programa koji se izvode. Naime, logično je za pretpostaviti da će pojedine vrste programa zahtijevati veću usmjerenost na stjecanje praktičnih znanja u odnosu na druge programe. Budući da je prethodna analiza ustvrdila da postoje znatne razlike između stručnih i sveučilišnih programa, oni se u nastavku promatraju odvojeno.

Tablica 2.1.1.4.1. Zastupljenost programa i studenata na sveučilišnim studijima koji imaju stručnu praksu, prema znanstvenim područjima

	Broj programa	Zastupljenost	Broj studenata	Zastupljenost
Prirodne	76	54	6682	45
Tehničke	105	50	25 624	52
Biomedicina i zdravstvo	36	86	8673	96
Biotehničke	56	79	6491	83
Društvene	153	49	46 721	37
Humanističke	202	36	18 477	36
Umjetničko područje	90	67	2017	59
Interdisc. znanost	18	61	2573	64
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-
Ukupno	739	53	117 258	49

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Može se primijetiti da je stručna praksa na sveučilišnim programima (i prema udjelu programa i prema udjelu studenata) najviše zastupljena u području biomedicine i zdravstva, odnosno biotehničkih znanosti. Najmanje je pak zastupljena u području humanističkih znanosti.

Tablica 2.1.1.4.2. Zastupljenost programa i studenata na stručnim studijima koji imaju stručnu praksu, prema znanstvenim područjima

	Broj programa	Zastupljenost	Broj studenata	Zastupljenost
Prirodne	-	-	-	-
Tehničke	71	73	14 579	77
Biomedicina i zdravstvo	24	63	6682	49
Biotehničke	18	94	2143	98
Društvene	92	73	24 511	76
Humanističke	1	-	103	-
Umjetničko područje	1	100	38	100
Interdisc. znanost	-	-	-	-
Interdisc. umjetnost	1	100	14	100
Ukupno	208	74	48 070	73

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo stručne programe, može se primijetiti da je stručna praksa najviše zastupljena u programima umjetničkog područja i interdisciplinarnog područja umjetnosti, ali da se radi o malom broju programa koji također pohađa relativno manji broj studenata. No, slično kao i kod sveučilišnih programa, biotehničke znanosti imaju relativno visok udio zastupljenosti (i prema udjelu programa i prema udjelu studenata koji pohađaju navedene programe).

2.1.2. Zasebni/obvezni kolegij

Za one programe za koje su ispitanici ustvrdili da postoji stručna praksa, ispituje se način njezina organiziranja i izvođenja. Stručna praksa može biti organizirana kao zaseban kolegij ili se može odvijati unutar nekoga drugog kolegija. U nastavku su prema istim podskupinama prikazani podatci o postotku/udjelu programa u kojima je stručna praksa organizirana kao zaseban kolegij. Na sličan način stručna praksa može biti organizirana kao obvezni ili izborni kolegij. U nastavku su prikazani podatci o postotku/udjelu programa u kojima je stručna praksa organizirana kao obvezni kolegij.

S ovim je često povezano i dodjeljivanje ECTS bodova te se ukratko prikazuje i postotak programa za koje se oni stječu kroz stručnu praksu kod poslodavca.

2.1.2.1. Prema vrstama i razinama studijskog programa

S obzirom na to da je u prethodnoj analizi identificirano koliki je broj programa koji sadržavaju stručnu praksu, u ovom se segmentu analize u tablicama prikazuju podatci o broju programa koji sadržavaju određenu karakteristiku u odnosu na broj programa sa stručnom praksom. Stoga se prikazani postotci programa odnose na programe sa stručnom praksom. Isto je načelo primjenjeno u svim dalnjim poglavljima.

Tablica 2.1.2.1.1. Zastupljenost programa stručne prakse kao zasebnog kolegija / obveznog kolegija / kolegija s ECTS bodovima, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	% zasebnih kolegija	% obveznih kolegija	% dodjeljuje ECTS
Sveučilišni	389	71	75	93
Preddiplomski	134	64	75	86
Diplomski	209	72	76	95
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	85	72	100
Stručni	153	91	98	95
Preddiplomski	127	91	98	95
Specijalistički diplomski	26	92	100	100
Ukupno	542	77	82	93

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

U skladu s navedenim, najbrojniji su sveučilišni programi, a najmanje zastupljeni specijalistički diplomski stručni programi. No, upravo se kod ovih posljednjih radi o najvećoj zastupljenosti stručne prakse kao zasebnog kolegija (92 %), pri čemu je ona uvjek obvezna i za nju se dodjeljuju ECTS bodovi.

Stručna je praksa najmanje zastupljena kao zaseban kolegij u preddiplomskim sveučilišnim programima (64 %). Postotak obveznosti stručne prakse je kod svih sveučilišnih programa podjednak (70 – 75 %), a može se općenito primjetiti relativno visoka zastupljenost stjecanja ECTS bodova kroz stručnu praksu.

Tablica 2.1.2.1.2. Zastupljenost studenata stručne prakse kao polaznika zasebnog kolegija / obveznog kolegija / kolegija s ECTS bodovima, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj studenata (praksa)	% zasebnih kolegija	% obveznih kolegija	% dodjeljuje ECTS
Sveučilišni	57 088	67	78	90
Preddiplomski	26 519	56	74	96
Diplomski	15 271	75	83	92
Integrirani preddiplomski i diplomski	15 298	76	80	66
Stručni	35 082	94	99	96
Preddiplomski	32 933	95	99	84
Specijalistički diplomski	2149	82	100	100
Ukupno	92 170	77	86	93

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci u prethodnoj tablici pokazuju broj studenata za koje je organizirana stručna praksa, a zatim postotak studenata na koje se odnose pojedine kategorije načina organizacije stručne prakse – postotak studenata koji imaju stručnu praksu koja je organizirana kao zasebni kolegij, postotak studenata koji imaju stručnu praksu kao obvezni kolegij te postotak studenata kojima se u okviru stručne prakse dodjeljuju ECTS bodovi – u odnosu na ukupan broj studenata koji imaju stručnu praksu. Može se primjetiti da je za one studente koji jesu na programima koji sadržavaju stručnu praksu, relativno visok postotak onih koji jesu na programima koji imaju stručnu praksu organiziranu kao zasebni kolegij, obvezni kolegij i kolegij za koji se dodjeljuju ECTS bodovi.

S obzirom na to da je broj studenata na pojedinim programima različit, različiti su i specifični postotci zastupljenosti studenata na programima koji imaju stručnu praksu organiziranu na analizirane

načine. No, budući da postoji korelacija između programa i studenata, što se u prethodnim segmentima analize pokazalo, odnosi među pojedinim razinama studijskih programa istovjetni su bez obzira promatraju li se zastupljenost prema programima ili prema studentima. Stoga je u nastavku analiza koja pokazuje zastupljenost studenata provedena tako da prikazuje postotke u odnosu na ukupnu studentsku populaciju, a ne samo onu koja pohađa programe koji sadržavaju stručnu praksu.

Tablica 2.1.2.1.3. Zastupljenost studenata stručne prakse kao polaznika zasebnog kolegija / obveznog kolegija / kolegija s ECTS bodovima, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj studenata (ukupno)	% zasebnih kolegija	% obveznih kolegija	% dodjeljuje ECTS
Sveučilišni	117 483	32	38	44
Preddiplomski	63 506	24	31	50
Diplomski	30 831	37	41	46
Integrirani preddiplomski i diplomski	23 146	50	53	66
Stručni	48 070	69	72	70
Preddiplomski	42 073	74	78	47
Specijalistički diplomska	5997	29	36	36
Ukupno	165 553	43	48	52

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

U odnosu na ukupan broj studenata na pojedinim razinama studijskog programa, postotak studenata koji imaju praksu organiziranu kao zasebni kolegij ili kao obvezni kolegij kreće se oko 50 % ukupno upisanih studenata. Navedeni su postotci relativno viši za studente integriranih preddiplomskih i preddiplomskih stručnih studija, dok su najmanji za specijalističke diplomske stručne studije.

2.1.2.2. Prema sveučilištima i vrstama visokog učilišta

Tablica 2.1.2.2. Organizacija stručne prakse prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište	Broj programa	% zasebnih kolegija	% obveznih kolegija
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	0	100
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	67	80
Sveučilište Jurja Dobrile	12	83	50
Sveučilište Sjever	6	83	100
Sveučilište u Dubrovniku	11	64	82
Sveučilište u Rijeci	58	55	74
Sveučilište u Splitu	82	84	94
Sveučilište u Zadru	38	58	82
Sveučilište u Zagrebu	175	77	69
Ukupno sveučilišta	438	71	77
Visoke škole	32	97	97
Veleučilišta	72	99	100
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	98	99
Sveukupno	542	77	82

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Prikazani podatci pokazuju da je stručna praksa vrlo raznoliko organizirana u programima sveučilišta. U nekim je slučajevima integrirana u same kolegije, dok istodobno postoje programi u kojima je u većoj mjeri organizirana kao zasebni kolegij. Sveučilište u Splitu, primjerice, ponajviše teži programima sa stručnom praksom organiziranom kao zasebni kolegij (84 % programa koji sadržavaju stručnu praksu).

Slična je situacija i s pitanjem u kojoj je mjeri stručna praksa obvezni kolegij. Na sveučilištima s relativno manjim brojem programa (Hrvatsko katoličko sveučilište, Sveučilište Sjever) stručna je praksa obvezni kolegij (iako ne nužno i zasebni). U drugim je sveučilištima praksa različita, iako Sveučilište u Splitu i u ovom slučaju prednjači u postotku obveznosti kolegija.

Podatci prikazani u prethodnoj tablici jasno pokazuju da se na visokim školama i veleučilištima stručna praksa u znatno većoj mjeri nego na sveučilištima organizira kao zasebni kolegij koji je istodobno i obvezan za polaznike tih programa.

2.1.2.3. Prema osnivaču

Analiza prema osnivaču ponovno je usmjerenata samo na stručne studijske programe, jer bi se privatnim osnivačem sveučilišnih programa mogao smatrati samo jedan slučaj – Hrvatsko katoličko sveučilište, a za to su sveučilište već prethodno prikazani individualni podatci.

Tablica 2.1.2.3. Zastupljenost različitih oblika organizacije stručne prakse i studenata na stručnim programima koji sadržavaju stručnu praksu, prema osnivaču

	% zasebnih kolegija		% obveznih kolegija		% dodjeljuje ECTS	
	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	113	40	113	40	113	40
Zastupljenost	88	98	98	98	98	88
Broj studenata	25 334	7750	27 006	7780	26 490	7181
Zastupljenost studenata u odnosu na ukupan broj	64	89	69	89	67	83

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Stručna je praksa i kod javnih i kod privatnih osnivača u vrlo visokom udjelu organizirana kao obvezni kolegij. Kod javnih je osnivača nešto manja zastupljenost organizacije u obliku zasebnog kolegija, ali se i dalje radi o vrlo visokom udjelu.

Zastupljenost studenata promatrana je u odnosu na ukupan broj studenata na stručnim studijima te je ona relativno visoka. No, ta je zastupljenost sustavno veća kod privatnih osnivača u odnosu na javne.

2.1.2.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.1.2.4.1. Organizacija stručne prakse kao zasebnog kolegija, prema znanstvenom području

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	90	-	-
Tehničke	52	46	52	98
Biomedicina i zdravstvo	31	48	15	67
Biotehničke	44	77	17	71
Društvene	75	71	67	96
Humanističke	73	79	-	-
Umjetničko područje	60	77	1	100
Interdisc. znanost	11	82	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	100
Ukupno	389	71	153	91

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatramo li samo sveučilišne programe, uđio stručne prakse organiziran kao zasebni kolegij najveći je u području prirodnih znanosti, a najmanji u području tehničkih znanosti. Kod stručnih je studija praksa organizirana kao zasebni kolegij u područjima s relativno malim brojem programa – umjetničkom području i interdisciplinarnom području umjetnosti. No, vrlo se često organizira kao zasebni kolegij i u području tehničkih znanosti, odnosno društvenih znanosti.

Tablica 2.1.2.4.2. Organizacija stručne prakse kao obveznog kolegija, prema znanstvenom području

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	83	-	-
Tehničke	52	69	52	100
Biomedicina i zdravstvo	31	94	15	100
Biotehničke	44	73	17	100
Društvene	75	81	67	96
Humanističke	73	84	-	-
Umjetničko područje	60	43	1	100
Interdisc. znanost	11	100	-	-
Interdisc. umjetnost	2	100	1	100
Ukupno	389	75	153	98

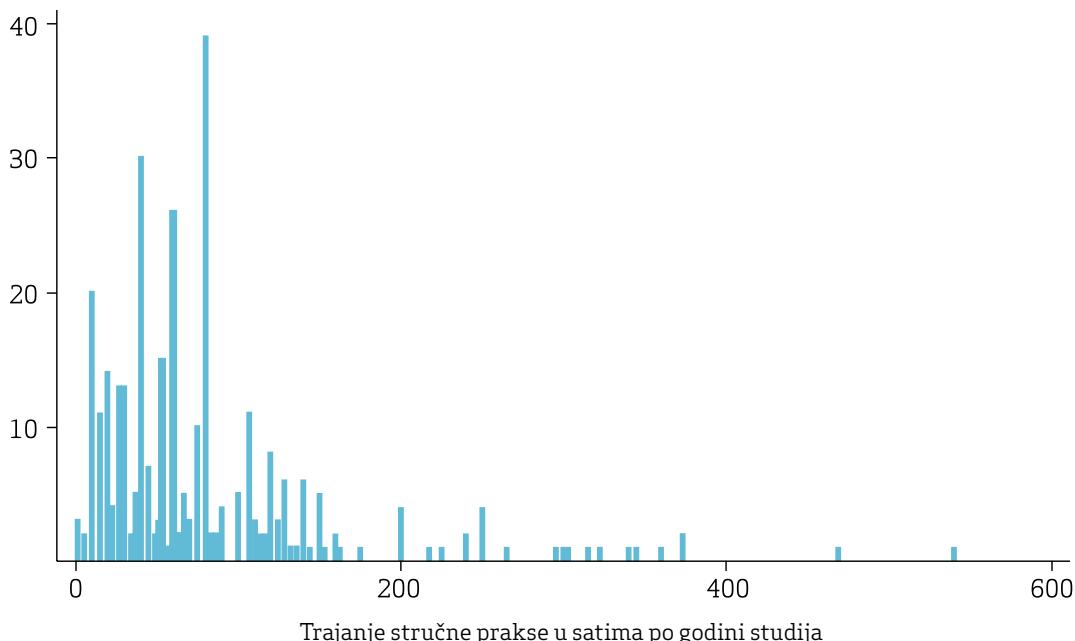
Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatramo li samo stručne programe, tada možemo primijetiti da se u velikom broju područja stručna praksa organizira kao obvezni kolegij. U slučaju sveučilišnih programi, izuzmu li se interdisciplinarno područje znanosti i interdisciplinarno područje umjetnosti (koji imaju relativno manji broj programa), stručna je praksa najčešće obvezna u području biomedicine i zdravstva.

2.1.3. Trajanje i broj ECTS bodova

Analiza trajanja stručne prakse također je provedena samo za one programe za koje su ispitanici potvrđno odgovorili da obuhvaćaju stručnu praksu. Prosječne su vrijednosti analizirane temeljem istih komparativnih kategorija kao i u prethodnoj analizi, a izražene su u satima u odnosu na trajanje samog studija u godinama. Potrebno je napomenuti kako se radi o relativno velikom rasponu sati koji se po pojedinim programima izvodi. Najveći broj sati stručne prakse naveden je za program „sestrinstvo“ (1620 sati), dok je najmanji naveden za program „ekonomija“. Takvo je stanje očekivano, s obzirom na to da se radi o programima koji zahtijevaju različit stupanj pripremljenosti diplomanata za specifične potrebe tržišta rada. No, najčešće programi sadržavaju praksu s trajanjem do 200 sati po godini studija (slika 2.1.3.).

Slika 2.1.3. Frekvencije trajanja stručne prakse u satima po godini studija

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Stručna se praksa može organizirati kod poslodavca, u okviru visokog učilišta ili na drugi način. Stoga se podatci o trajanju stručne prakse prikazuju odvojeno za ove slučajeve. Potrebno je napomenuti da su pitanja o načinu organiziranja stručne prakse postavljena odvojeno, a ispitanici su u različitoj mjeri nudili odgovore na njih. Ako je visoko učilište odgovorilo na pitanje o trajanju stručne prakse kod poslodavca, ne znači da je istodobno odgovorilo i na pitanje o trajanju u ovisnosti o načinu organizacije stručne prakse. Stoga informacije prikazane u tablicama treba promatrati isključivo zasebno, kao odgovor na svako specifično pitanje, i ne treba ih dovoditi u međusobnu vezu.

Analiza ECTS bodova provedena je u dva smjera. U prvom se odnosi na to ostvaruju li se praksom ECTS bodovi (što je prikazano u poglavlju 2.1.2.), a zatim, ako da, prosječna vrijednost ostvarenih bodova, ali samo za one programe koji dodjeljuju ECTS bodove. Prikazani se podatci odnose na prosječan broj ECTS bodova ostvaren stručnom praksom (s obzirom na odabran način organizacije) u odnosu na ukupan broj ECTS bodova koji se ostvaruje na studiju (u postotku).

2.1.3.1. Prema vrstama i razinama studijskog programa

S obzirom na to da studijski programi različito traju, u usporedbi su prikazani podatci o ukupnom broju sati stručne prakse, normirani trajanjem studije. Najprije su pokazani podatci o trajanju stručne prakse koja je organizirana kod poslodavaca, a zatim i ostali oblici organiziranja stručne prakse.

Tablica 2.1.3.1.1. Trajanje stručne prakse kod poslodavaca prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	Trajanje stručne prakse (h) / broj godina studiranja
Sveučilišni	207	65
Preddiplomski	79	72
Diplomski	112	60
Integrirani preddiplomski i diplomski	16	63
Stručni	143	95
Preddiplomski	118	93
Specijalistički diplomski	25	100
Ukupno	350	77

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Usporedbom kolone o broju programa s podatcima u prethodnim tablicama može se primijetiti da je postotak odgovora na ovo pitanje relativno manji. Stoga je i prosječno trajanje stručne prakse dobiveno temeljem manjeg broja odgovora. Podatci pokazuju da se, promatrano na ukupnoj razini, najviše sati stručne prakse odvija na stručnim, a manje na sveučilišnim studijima.

Tablica 2.1.3.1.2. Trajanje stručne prakse organizirane na visokom učilištu ili na drugi način, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Na visokom učilištu		Drugi oblik	
	Broj programa	Trajanje (h) / godini studija	Broj programa	Trajanje h) / godini studija
Sveučilišni	194	115	111	59
Preddiplomski	82	123	25	82
Diplomski	97	110	62	64
Integrirani preddiplomski i diplomski	15	104	24	21
Stručni	46	122	17	101
Preddiplomski	42	127	15	106
Specijalistički diplomski	4	63	2	68
Ukupno	240	116	128	65

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da je zamjetan broj programa u kojima visoka učilišta sama organiziraju stručnu praksu. To je posebno izraženo kod sveučilišnih programa. Prosječno trajanje stručne prakse, najviše za programe kod kojih visoka učilišta organiziraju stručnu praksu, u pravilu je veće u odnosu na druge oblike organizacije stručne prakse.

Podatci o trajanju stručne prakse organizirane putem drugih oblika (izvan samoga visokog učilišta) pokazuju da je obuhvaćen relativno manji broj programa. No, takav nalaz može biti

posljedica nedovoljno razvijenog sustava praćenja stručne prakse izvan visokog učilišta. Naime, ako visoko učilište ne zahtijeva posebno vrednovanje stručne prakse, već je dovoljna samo potvrda (poslodavca) o tome da je održana, tada ono vjerojatno niti ne prikuplja podatke o trajanju same prakse.

Za usporedbu ostvarenih ECTS bodova na različitim razinama studija također je korišten relativan pokazatelj. Naime, s obzirom na to da se u ovisnosti o vrsti studija ostvaruju različiti ukupni ECTS bodovi, analizirani su relativni pokazatelji o ECTS bodovima koji se ostvaruju stručnom praksom u odnosu na ukupan broj ECTS bodova koji student može ostvariti studijem. Također su prvo prikazani podaci za slučaj kada se stručna praksa može odvijati kod poslodavca, a zatim ona koja je organizirana unutar visokog učilišta ili u nekom drugom obliku.

Tablica 2.1.3.1.3. Prosječan broj ECTS bodova ostvaren kroz stručnu praksu kod poslodavca, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Sveučilišni	206	5
Preddiplomski	78	4
Diplomski	113	6
Integrirani preddiplomski i diplomski	15	6
Stručni	140	7
Preddiplomski	116	7
Specijalistički diplomski	24	9
Ukupno	346	6

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da, ako se prosječna praksa organizira kod poslodavca, prosječan broj ECTS bodova (normiran ukupnim brojem bodova koji je na studiju moguće ostvariti) nešto je viši za stručne u odnosu na sveučilišne studije. No, sama razlika nije velika.

Tablica 2.1.3.1.4. Prosječan broj ECTS bodova ostvaren kroz stručnu praksu organiziranu na visokom učilištu ili na drugi način, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Broj programa	ECTS praksa učilište / ukupan ECTS (%)	Broj programa	ECTS praksa drugi oblik / ukupan ECTS (%)
Sveučilišni	172	16	112	8
Preddiplomski	70	13	29	6
Diplomski	88	19	60	11
Integrirani preddiplomski i diplomski	14	16	23	3
Stručni	43	9	15	10
Preddiplomski	39	9	13	10
Specijalistički diplomski	4	7	2	11
Ukupno	215	15	127	8

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

U upitniku je posebno izdvojeno pitanje o stručnoj praksi koja je organizirana unutar samoga visokog učilišta. Podatci u tablici 2.1.3.1.4. tako obuhvaćaju one odgovore koji su bili ponuđeni na to specifično pitanje, bez obzira na to jesu li ili nisu odgovorili na druga pitanja vezana uz organizaciju stručne prakse. Podatci pokazuju da sveučilišni programi u ovom slučaju dodjeljuju relativno više ECTS bodova u odnosu na stručne programe. Suprotno je u slučajevima kada je stručna praksa organizirana na drugi način. U tim slučajevima stručni studiji dodjeljuju relativno veći broj ECTS bodova u odnosu na sveučilišne programe.

2.1.3.2. Prema sveučilištima i vrstama visokog učilišta

U ovom su odjeljku prikazani podatci o trajanju i ECTS bodovima prema visokim učilištima, prvo za slučaj organiziranja stručne prakse kod poslodavca, zatim ako je stručna praksa organizirana na visokim učilištima i ako je stručna praksa organizirana na neki drugi način.

Tablica 2.1.3.2.1. Trajanje stručne prakse kod poslodavca prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja
Hrvatsko katoličko sveučilište	-	-
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	38	66
Sveučilište Jurja Dobrile	3	68
Sveučilište Sjever	6	113
Sveučilište u Dubrovniku	6	198
Sveučilište u Rijeci	31	40
Sveučilište u Splitu	46	102
Sveučilište u Zadru	26	45
Sveučilište u Zagrebu	91	69
Ukupno sveučilišta	247	73
Visoke škole	32	89
Veleučilišta	71	87
Ukupno v. škole i veleučilišta	103	88
Sveukupno	350	77

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Najdulje trajanje stručne prakse zabilježeno je u programima Sveučilišta u Dubrovniku, dok je najmanje u programima Sveučilišta u Rijeci. Visoke škole i veleučilišta u prosjeku imaju dulje trajanje stručne prakse u odnosu na prosjek sveučilišta. No, također se može primijetiti da pojedina sveučilišta imaju (u ovisnosti o programima koji se nude) relativno dulje prosječno trajanje stručne prakse od visokih škola i veleučilišta.

Tablica 2.1.3.2.2. Trajanje stručne prakse na visokim učilištima i organizirano na drugi način, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište	Organizirano na visokom učilišta		Organizirano na drugi način	
	Broj programa	Prosječno trajanje (h) / godine studija	Broj programa	Prosječno trajanje (h) / godine studija
Hrvatsko katoličko sveučilište	-	-	2	361
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	11	130	6	30
Sveučilište Jurja Dobrile	5	20	1	10
Sveučilište Sjever	1	228		
Sveučilište u Dubrovniku	7	97	4	64
Sveučilište u Rijeci	30	107	15	46
Sveučilište u Splitu	41	61	14	52
Sveučilište u Zadru	19	219	15	126
Sveučilište u Zagrebu	95	134	64	54
Ukupno sveučilišta	209	120	121	66
Visoke škole	10	120		
Veleučilišta	21	75	7	50
Ukupno v. škole i veleučilišta	31	89	7	50
Sveukupno	240	216	128	65

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Programi stručne prakse kada je ona organizirana unutar samih visokih učilišta imaju različito prosječno trajanje. Najkraće je prikazano u programima organiziranim na Sveučilištu Jurja Dobrile, a najviše je sati navedeno u programu Sveučilišta Sjever. Također, ako je praksa organizirana unutar samih visokih učilišta, tada veleučilišta imaju najmanje prosječno trajanje, a slično je i kada je praksa organizirana na drugi način.

Podatci u prethodnoj tablici pokazuju da je relativno manji broj visokih škola i veleučilišta odgovorio na pitanje o trajanju stručne prakse u slučaju da se ona organizira unutar samoga visokog učilišta. Dio odgovora može se pronaći vjerojatno u tome da visoke škole i veleučilišta u manjoj mjeri samostalno organiziraju stručnu praksu, s obzirom na karakter studijskih programa koji nude. No, s obzirom na to da se radi o prvom istraživanju ovakve vrste u Hrvatskoj, ovom je pitanju u budućnosti zasigurno potrebno posvetiti više pažnje. Naime, istraživanje je vrlo široko definiralo pojam stručne prakse kao bilo kojeg oblika učenja kroz rad. Za precizne usporedbe u budućim je istraživanjima nužno uže definirati pojedine aspekte učenja kroz rad, kako bi se detaljnije moglo uspoređivati pojedine elemente ove pojave.

U nastavku je prikazana ista struktura za prosječan broj ECTS bodova – prvo se prikazuju podatci koji se odnose na stručnu praksu kod poslodavca, zatim podatci o ECTS bodovima kada stručnu praksu organizira samo visoko učilište i, konačno, kada je ona organizirana na drugi način.

Tablica 2.1.3.2.3. Prosječan broj ECTS bodova koji se stječe kroz praksu kod poslodavca, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište / v. učilište	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Hrvatsko katoličko sveučilište	3	4
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	31	9
Sveučilište Jurja Dobrile	7	4
Sveučilište Sjever	5	5
Sveučilište u Dubrovniku	4	13
Sveučilište u Rijeci	31	5
Sveučilište u Splitu	52	7
Sveučilište u Zadru	25	5
Sveučilište u Zagrebu	85	4
Ukupno sveučilišta	243	6
Visoke škole	32	4
Veleučilišta	71	8
Ukupno v. škole i veleučilišta	103	7
Sveukupno	346	6

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci u tablici 2.1.3.2.3. pokazuju da je prosječan broj ECTS bodova za stručnu praksu najveći u Sveučilištu u Dubrovniku. Također se pokazuje da je relativno veći broj ECTS bodova koji se ostvaruje na visokim školama i veleučilištima u odnosu na onaj koji se ostvaruje na sveučilištima.

Tablica 2.1.3.2.4. Prosječan broj ECTS bodova ako je stručna praksa organizirana na visokom učilištu ili na drugi način, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište / v. učilište	Organizirano unutar visokog učilišta		Organizirano na drugi način	
	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Hrvatsko katoličko sveučilište	-	-	2	23
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	12	5	10	13
Sveučilište Jurja Dobrile	4	3	1	5
Sveučilište Sjever	-	-		
Sveučilište u Dubrovniku	5	16	4	6
Sveučilište u Rijeci	31	12	15	7
Sveučilište u Splitu	40	7	14	6
Sveučilište u Zadru	20	41	13	11
Sveučilište u Zagrebu	74	18	63	8
Ukupno sveučilišta	186	16	122	9
Visoke škole	10	3	-	-
Veleučilišta	19	8	5	5
Ukupno v. škole i veleučilišta	29	6	5	5
Sveukupno	215	15	127	8

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Kada se promatraju programi za koje samo visoko učilište organizira stručnu praksu, tada je broj ECTS bodova koji se ostvaruje u prosjeku veći nego u slučaju kada je praksa organizirana kod poslodavca. Tako, primjerice, Sveučilište u Zadru dodjeljuje najveći broj ECTS bodova za stručnu praksu organiziranu unutar samog visokog učilišta. Također se može primijetiti da sveučilišta dodjeljuju relativno više ECTS bodova za stručnu praksu koja je organizirana unutar samog visokog učilišta u odnosu na visoke škole i veleučilišta. Slična je situacija i za programe kod kojih je stručna praksu organizirana na drugi način – sveučilišta u pravilu dodjeljuju relativno više ECTS bodova u odnosu na druge vrste visokih učilišta.

U odnosu na sveučilišta, relativno je manji broj visokih škola i veleučilišta ponudio odgovor na pitanje o broju ECTS bodova koji se ostvaruju u slučaju da visoko učilište samo organizira stručnu praksu. No, pojedinačni podatci upućuju na mogućnost ostvarivanja relativno većeg broja ECTS bodova. Kao primjer može se izdvojiti Veleučilište u Slavonskom Brodu, koje za jedan program organizira stručnu praksu te dodjeljuje 73 ECTS boda uspješnom studentu.

Prethodna tablica pokazuje da nijedna visoka škola nije navela da student može ostvariti ECTS bodove ako se stručna praksa organizira na neki drugi način (a ne unutar samog visokog učilišta). Nepostojanje odgovora u ovom slučaju ne možemo poistovjetiti i s nepostojanjem stručne prakse organizirane na drugi način temeljem koje se dodjeljuju ECTS bodovi. Ovakvi rezultati upućuju na potrebu opreznog interpretiranja rezultata ankete, posebno u onim segmentima gdje se zahtijevaju odgovori na vrlo specifična pitanja.

2.1.3.3. Prema osnivaču

U ovom su poglavlju prikazani podatci koji obuhvaćaju samo stručne studije. Naime, kao što je već pojašnjeno, unutar sveučilišnih programa samo bi se Hrvatsko katoličko sveučilište moglo smatrati ne-javnim osnivačem, a za to su sveučilište podatci već prikazani na individualnoj razini.

Tablica 2.1.3.3.1. Trajanje prakse na stručnim studijima u ovisnosti o načinu organizacije, prema osnivaču

	Kod poslodavca		Organizirano unutar učilišta		Organizirano na drugi način	
	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	103	40	33	14	17	-
Prosječno trajanje (h)/ godine studija	98	86	129	105	101	-

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo stručne programe, može se primijetiti da je trajanje stručne prakse u pravilu veće kod javnih osnivača u odnosu na privatne. Posebno je to slučaj kod stručne prakse organizirane izvan samog visokog učilišta, što kod privatnih osnivača nije slučaj. Naime, za privatne osnivače ne postoji informacija o takvom načinu organizacije stručne prakse.

Tablica 2.1.3.3.2. Ostvarenje ECTS bodova za stručnu praksu na stručnim studijima u ovisnosti o načinu organizacije prakse, prema osnivaču

	Kod poslodavca		Organizirano unutar učilišta		Organizirano na drugi način	
	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	100	40	29	14	15	-
ECTS praksa/ukupan ECTS (%)	9	4	11	5	10	-

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatraljući samo stručne studije, može se primijetiti da se veći prosječan broj ECTS bodova ostvaruje kod javnih osnivača u odnosu na privatne. Ako promatramo način organizacije stručne prakse, tada se može primijetiti da i privatni i javni osnivači veći broj ECTS bodova dodjeljuju u programima kod kojih je stručna praksa organizirana unutar samog visokog učilišta.

2.1.3.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.1.3.4.1. Trajanje stručne prakse kod poslodavca prema znanstvenom području

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja
Prirodne	15	43	-	-
Tehničke	32	54	51	83
Biomedicina i zdravstvo	15	237	10	202
Biotehničke	32	68	16	123
Društvene	52	56	64	79
Humanističke	36	13	-	-
Umjetničko područje	18	93	1	67
Interdisc. znanost	7	44	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	150
Ukupno	207	65	143	95

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci na prethodnoj tablici pokazuju da stručna praksa kod poslodavca najdulje traje u programima znanstvenog područja biomedicine i zdravstva, bez obzira na to promatralju li se sveučilišni ili stručni programi. Najkraće je trajanje pak u programima humanističkih znanosti.

Tablica 2.1.3.4.2. Trajanje stručne prakse ako je ona organizirana unutar visokog učilišta, prema znanstvenom području

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja
Prirodne	23	46	-	-
Tehničke	25	51	19	64
Biomedicina i zdravstvo	24	137	7	366
Biotehničke	35	116	7	117
Društvene	33	78	14	80
Humanističke	35	61	-	-
Umjetničko područje	15	504	-	-
Interdisc. znanost	3	62	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-
Ukupno	193	115	47	122

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Biomedicina i zdravstvo također je jedno od područja s izraženim trajanjem stručne prakse ako je ona organizirana unutar visokog učilišta. No, u ovom slučaju, u trajanju stručne prakse prednjače programi iz umjetničkog područja organizirani kao sveučilišni programi.

Tablica 2.1.3.4.3. Trajanje stručne prakse ako je ona organizirana na drugi način, prema znanstvenom području

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja	Broj programa	Trajanje (h) / godine studiranja
Prirodne	15	51	-	-
Tehničke	13	18	8	42
Biomedicina i zdravstvo	3	293	1	737
Biotehničke	3	60	-	-
Društvene	16	92	8	82
Humanističke	18	18	-	-
Umjetničko područje	34	47	-	-
Interdisc. znanost	7	59	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-
Ukupno	111	59	17	101

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da ako je stručna praksa organizirana na neki drugi način (ne kod poslodavca ili unutar samog visokog učilišta), tada je jedan program u području biomedicine i zdravstva na stručnim studijima prijavio relativno velik broj sati. Relativno dugo trajanje prakse unutar istog područja zabilježeno je i kod sveučilišnih programa kod kojih je stručna praksa organizirana na drugi način. Može se primijetiti da je u svim slučajevima upravo ovo područje kod kojega se trajanje stručne prakse znatno ističe.

Tablica 2.1.3.4.4. Prosječni ECTS bodovi ostvareni stručnom praksom kod poslodavca, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Prirodne	22	5	-	-
Tehničke	31	2	51	6
Biomedicina i zdravstvo	15	14	7	10
Biotehničke	32	3	16	15
Društvene	53	5	64	6
Humanističke	33	5	-	-
Umjetničko područje	12	12	1	2
Interdisc. znanost	8	5	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	10
Ukupno	206	5	140	7

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Najveći relativni broj ECTS bodova ostvaruje se stručnom praksom u području biomedicine i zdravstva kod sveučilišnih programa, odnosno biotehničkih znanosti kod stručnih programa. Relativno je visoko također zastupljeno umjetničko područje kod sveučilišnih programa, odnosno interdisciplinarno područje umjetnosti kod stručnih (iako se ovdje radi samo o jednom studijskom programu).

Tablica 2.1.3.4.5. Prosječni ECTS bodovi ostvareni stručnom praksom organiziranom unutar samog visokog učilišta, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Prirodne	19	7	-	-
Tehničke	22	5	18	5
Biomedicina i zdravstvo	24	15	6	24
Biotehničke	13	17	7	12
Društvene	36	21	12	5
Humanističke	35	9	-	-
Umjetničko područje	20	43	-	-
Interdisc. znanost	3	12	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-
Ukupno	172	16	43	9

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatramo li samo stručnu praksu koja je organizirana unutar samog visokog učilišta, tada je najveći broj ECTS bodova moguće ostvariti unutar umjetničkog područja na programima koji su organizirani unutar sveučilišta. Također je relativno visok udio ECTS bodova ostvaren u području društvenih znanosti za sveučilišne programe. Kod stručnih programa ponovno se ističe područje biomedicine i zdravstva. Potrebno je dodatno naglasiti da su prosjeci izračunati samo za one programe za koje postoje informacije (zbog čega sve prikazane tablice sadržavaju informaciju o broju programa temeljem kojih je izračunat određeni pokazatelj). S obzirom na relativno velik postotak nedostajućih odgovora, rezultate je potrebno promatrati s dozom opreza.

Tablica 2.1.3.4.6. Prosječni ECTS bodovi ostvareni stručnom praksom organiziranom na drugi način, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)	Broj programa	ECTS praksa / ukupan ECTS (%)
Prirodne	15	10	-	-
Tehničke	13	3	7	4
Biomedicina i zdravstvo	2	33	1	47
Biotehničke	3	4	-	-
Društvene	15	7	7	12
Humanističke	14	6	-	-
Umjetničko područje	41	9	-	-
Interdisc. znanost	7	10	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-
Ukupno	112	8	15	10

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo stručne programe, najveći broj ECTS bodova, ako je praksa organizirana na drugi način, ostvaruje se u području biomedicine i zdravstva. No, upravo u okviru stručnih programa može se primijetiti relativno velik broj nedostajućih odgovora. Stoga je posebno za ove alternativne načine organizacije stručne prakse u budućim istraživanjima potrebno dodatno razmotriti što sama visoka učilišta pod tim pojmom podrazumijevaju, kako bi se dobio kvalitetniji uvid u ovdje prikazane rezultate.

2.2. Kvaliteta stručne prakse

Istraživanje kvalitete stručne prakse obuhvaćeno je sljedećim pitanjima u upitniku:

- Jesu li za stručnu praksu definirani ishodi učenja?
- U kojoj mjeri poslodavci osiguravaju mentorstvo za provođenje stručne prakse?
- Koji su oblici vrednovanja stručne prakse kod poslodavca?
- U kojoj mjeri sudjeluju mentori na visokim učilištima u vrednovanju ishoda koji se stječu stručnom praksom?

Svako od tih pitanja razmatra se odvojeno, prema pojedinim kategorijama programa i visokih učilišta. Pritom se u obzir uzimaju samo oni programi za koje su ispitanici utvrdili da imaju stručnu praksu.

2.2.1. Ishodi učenja

2.2.1.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Tablica 2.2.1.1. Postotak programa s definiranim ishodima učenja, u programima koji imaju stručnu praksu

Razina studijskog programa	Broj programa	% programa s kolegijima stručne prakse s definiranim ishodima učenja	% studenata na kolegijima stručne prakse s definiranim ishodima učenja
Sveučilišni	389	78	37
Preddiplomski	134	72	27
Diplomski	209	80	39
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	91	60
Stručni	153	84	61
Preddiplomski	127	84	65
Specijalistički diplomski	26	85	34
Ukupno	542	80	44

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da programi u okviru integriranih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih studija u najvećoj mjeri imaju definirane ishode učenja za stručnu praksu (91 %), dok istodobno preddiplomski sveučilišni programi imaju najrjeđe definirane ishode (72 % programa). Istodobno

je prikazan i postotak studenata koji pohađa programe koji imaju stručnu praksu u kojoj su definirani ishodi učenja (bez obzira na druge karakteristike kolegija stručne prakse) u odnosu na ukupan broj studenata na navedenoj razini studijskog programa. Podatci pokazuju da, iako je za programe koji imaju stručnu praksu u velikom broju slučajeva definiran ishod učenja, udio ukupne studentske populacije za koju je definiran ishod učenja putem stručne prakse na gotovo svim razinama studijskog programa, s iznimkom integriranog preddiplomskog i preddiplomskog stručnog studija, ispodpolovičan.

2.2.1.2. Prema vrstama visokih učilišta

Podatci pokazuju da je relativno visoka zastupljenost programa koji imaju definirane ishode učenja stručne prakse. Više se ističu sveučilišta s manjim brojem programa koji se na njima izvode. S jedne strane nalazi Hrvatsko katoličko sveučilište, koje je navelo da ima definirane ishode učenja u 40 posto programa koji sadržavaju stručnu praksu. S druge strane su Sveučilište Jurja Dobrile i Sveučilište Sjever, koji su naveli da za sve programe koji sadržavaju stručnu praksu imaju definirane ishode učenja.

Tablica 2.2.1.2. Postotak programa s definiranim ishodima učenja prema sveučilištima

Sveučilište	Broj programa	% definiranih ishoda učenja
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	40
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	82
Sveučilište Jurja Dobrile	12	100
Sveučilište Sjever	6	100
Sveučilište u Dubrovniku	11	91
Sveučilište u Rijeci	58	92
Sveučilište u Splitu	82	77
Sveučilište u Zadru	38	84
Sveučilište u Zagrebu	175	73
Ukupno sveučilišta	438	79
Visoke škole	32	75
Veleučilišta	72	88
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	84
Sveukupno	542	80

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

U slučaju veleučilišta može se primjetiti nešto veća zastupljenost programa s definiranim ishodima stručne prakse u odnosu na sveučilišta, dok je kod visokih škola ta zastupljenost nešto niža.

2.2.1.3. Prema osnivaču

U ovom segmentu pažnju posvećujemo samo stručnim programima, s obzirom na to da su podatci po pojedinim sveučilištima već detaljno prikazani, a samo se jedan osnivač – Hrvatsko katoličko sveučilište – formalno smatra privatnim osnivačem.

Tablica 2.2.1.3 Programi stručne prakse s definiranim ishodima učenja, prema osnivaču

	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	113	40
Zastupljenost	81	93
Broj studenata	22 232	7297
U odnosu na ukupni broj studenata	56	84

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo stručnu praksu na stručnim studijima, može se primijetiti da je udio programa s definiranim ishodima učenja veći kod privatnih osnivača u odnosu na javne. Shodno tome, zastupljenost studenata također je veća kod privatnih osnivača u odnosu na javne.

2.2.1.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.2.1.4. Postotak programa s definiranim ishodima učenja, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	56	-	-
Tehničke	52	71	52	92
Biomedicina i zdravstvo	31	87	15	100
Biotehničke	44	32	17	71
Društvene	75	81	67	78
Humanističke	73	100	-	-
Umjetničko područje	60	98	1	100
Interdisc. znanost	11	82	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	100
Ukupno	389	78	153	84

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo sveučilišne programe, možemo primijetiti da je stručna praksa definirana ishodima ponajviše u području humanističkih znanosti i umjetničkom području, a ponajmanje u biotehničkim znanostima.

Promatrajući samo stručne programe, udio programa s definiranim ishodima učenja u programima koji imaju stručnu praksu najveći je u slučaju biomedicine i zdravstva, umjetničkog područja i interdisciplinarnog umjetničkog područja. Istodobno je najmanji u području biotehničkih znanosti.

2.2.2. Poslodavci i mentorstvo

U ovom segmentu analize pažnja se posvećuje pitanju u kojоj mjeri poslodavci osiguravaju mentorstvo za stručnu praksu.

2.2.2.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Prema prikazanim podatcima, stručni studiji – preddiplomski više u odnosu na specijalističke diplomske – u većoj mjeri imaju programe u kojima poslodavci osiguravaju mentore za stručnu praksu (u slučajevima u kojima organiziraju stručnu praksu). U okviru sveučilišnih studija relativno je manji postotak zabilježen kod integriranih preddiplomskih i diplomskih programa. Također je razmatrano i koliko je studenata obuhvaćeno na ovakav način. Podatci pokazuju da su od ukupnog broja studenata na različitim razinama studija najbolje pokriveni mentorima koje osiguravaju poslodavci studenti na preddiplomskim stručnim studijima, a najlošije studenti na specijalističkim diplomskim stručnim studijima.

Tablica 2.2.2.1. Postotak programa u kojima poslodavci osiguravaju mentore za stručnu praksu

Razina studijskog programa	Broj programa	% programa s mentori-ma u programima koji imaju stručnu praksu	% studenata na kolegijima koji imaju mentore za stručnu praksu u ukupnoj studentskoj populaciji
Sveučilišni	389	44	28
Preddiplomski	134	45	24
Diplomski	209	45	27
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	35	38
Stručni	153	86	66
Preddiplomski	127	87	73
Specijalistički diplomske	26	77	24
Ukupno	542	56	39

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

2.2.2.2. Prema vrstama visokih učilišta

Tablica 2.2.2.2. Programi u kojima poslodavci osiguravaju mentore, prema sveučilištima i visokim učilištima

Sveučilište/ v. učilište	Broj programa	% programa s mentorima
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	20
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	73
Sveučilište Jurja Dobrile	12	58
Sveučilište Sjever	6	100
Sveučilište u Dubrovniku	11	45
Sveučilište u Rijeci	58	38
Sveučilište u Splitu	82	46
Sveučilište u Zadru	38	63
Sveučilište u Zagrebu	175	38
Ukupno sveučilišta	438	47
Visoke škole	32	100
Veleučilišta	72	88
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	91
Sveukupno	542	56

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci u prethodnoj tablici pokazuju da su iskustva u okviru sveučilišta različita. S jedne strane sveučilišta s manjim brojem programa – Sveučilište Sjever – koji u potpunosti za svoje programe imaju ostvarenu suradnju s poslodavcima, tako da oni osiguravaju mentore za stručnu praksu. S druge strane, sveučilišta koja imaju veći broj raznih programa, u ovisnosti o samom karakteru programa ostvaruju i suradnju s poslodavcima u smislu osiguravanja mentora.

U slučaju visokih škola, poslodavci osiguravaju mentore za programe stručne prakse u punom obujmu. U slučaju veleučilišta situacija je različita. Iako većina veleučilišta također ima aktivnu suradnju s poslodavcima u svim programima za koje se provodi stručna praksa, to ipak nije slučaj za sva veleučilišta. No, u prosjeku visoka učilišta i veleučilišta u većoj mjeri nude stručnu praksu u kojoj poslodavci osiguravaju mentore, u odnosu na sveučilišta.

2.2.2.3. Prema osnivaču

Kao i u dosadašnjoj analizi, u ovom se segmentu pažnja posvećuje samo stručnim programima.

Tablica 2.2.2.3. Postotak programa u kojima poslodavci osiguravaju mentore za stručnu praksu, prema osnivaču

	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	113	40
Zastupljenost	83	93
Broj studenata	24 342	7609
U odnosu na ukupni broj studenata	62	87

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo stručne programe, udio programa u kojima poslodavci osiguravaju mentore u ukupnim programima koji imaju stručnu praksu veći je kod privatnih osnivača u odnosu na javne. Shodno tome je i zastupljenost studenata veća kod privatnih osnivača.

2.2.2.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.2.2.4. Postotak programa u kojima poslodavci osiguravaju mentore za stručnu praksu, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	32	-	-
Tehničke	52	52	52	96
Biomedicina i zdravstvo	31	48	15	67
Biotehničke	44	23	17	71
Društvene	75	72	67	85
Humanističke	73	37	-	-
Umjetničko područje	60	27	1	100
Interdisc. znanost	11	73	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	100
Ukupno	389	44	153	86

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Suradnja s poslodavcima u smislu aktivnog sudjelovanja mentora u izvođenju stručne prakse najviše je osigurana u interdisciplinarnom području umjetnosti i umjetničkom području kod stručnih programa, ali tu se radi o samo dvama studijskim programima. Općenito se može primijetiti da je kod stručnih programa veća zastupljenost u odnosu na sveučilišne. Kod sveučilišnih programa najveća je zastupljenost u interdisciplinarnom području znanosti i u društvenim znanostima, a najmanje u umjetničkom području i biotehničkim znanostima.

2.2.3. Oblici vrednovanja stručne prakse

Ispitanici su opisno navodili načine vrednovanja stručne prakse. Stoga je za potrebe analize provedeno grupiranje sličnih odgovora. Konkretno, definirani su sljedeći oblici:

- **Izvještaj**, ako su odgovori ispitanika bili „dnevnik prakse”, „dnevnik rada”; „dnevnik rada stručne prakse”; „dnevnik stručne prakse”; „izrada sportskog projekta”; „izvješće”; „izvještaj i dnevnik rada”; „izvještaj o praksi”; „izvješće o obavljenoj stručnoj praksi”; „izvješće o praksi”; „izvješće o provedenoj stručnoj praksi”; „izvješće o stručnoj praksi (pisano i usmeno)”; „izvješće o stručnoj praksi”; „izvješće o stručnoj praksi (seminarski rad)”; „izvješće/dnevnik prakse”; „ovjereno izvješće poslodavca o obavljenoj praksi”; „pismeni osvrt na praksu, analiza rada studenta i pregled vođenja dnevnika rada”; „popunjavanje dnevnika rada”; „potvrđeno izvješće o radu od strane ustanove u kojoj je održena praksa, ne ocjenjuje se već potvrđuje potpisom nositelja kolegija”; „prihvaćen seminarski rad”; „provjera i ovjera dnevnika prakse, izvješće o uspješnosti studenata”; „seminarski rad”; „student po povratku sa stručne prakse predaje dnevnik praktičnoga rada potpisana od strane mentora iz ustanove u kojoj se stručna praksa provodi”; „studenti trebaju svaki dan ispuniti dnevnik stručne prakse gdje opisuju što su radili, poslodavac im pečatira potvrdu o održenoj studentskoj praksi nakon što provjeri dnevnik stručne prakse”; „vođenje dnevnika poslova”; „vrednovanje izvještaja od strane nastavnika na vu”; „zapažanja mentora izvješće o obavljenoj stručnoj praksi”; „završni rad”; „završno izvješće”.
- **Izvještaj_plus**, ako su odgovorili „dnevnik prakse i izvješće mentora i studenta”; „dnevnik prakse i pismeno izvješće mentora”; „dnevnik rada i izvješće o obavljenoj stručnoj praksi”; „dnevnik prakse, izvještaj o obavljenoj praksi i potvrda nadležne ustanove o obavljenoj praksi”; „dnevnik rada i kolokvij”; „dnevnik rada, projektni zadatak, ocjena mentora”; „dnevnik rada, seminarski rad”; „dnevnik rada, završno izvješće”; „dnevnik rada, završno izvješće i potvrda poslodavca”; „dnevnik stručne prakse i evaluacija preko sustava za stručnu praksu foi”; „dnevnik stručne prakse, diplomski rad”; „dnevnik stručne prakse, potvrđnica o održenoj praksi potpisom u indeks”; „izvještaj o obavljenoj praksi koji piše student, a odobrava ga mentor, te evaluacija studenta od strane mentora”; „potvrda o obavljenoj praksi – potpisuje poslodavac; izvještaj o provedenoj studentskoj praksi – potpisuje nastavnik mentor”; „potvrda o obavljenoj stručnoj praksi te praktikum/dnevnik stručne prakse”; „svakodnevni dnevnički prakse, evidencija dolazaka, evaluacija studenta, evaluacija organizacije i mentora, stručni seminarski rad, početni i završni susret s nositeljicom predmeta”; „završno izvješće i potvrda poslodavca”.
- **Ispit_plus**, ako su odgovorili „ispit”; „dio ispita, dio vrednovanja do ispita, završni rad”; „dnevnik stručne prakse + ispit”; „ispit (izvještaj o održenoj praksi)”; „ispit pred tročlanim povjerenstvom konačna ocjena = ocjena od poslodavca + izvješće + prezentacija”; „ispit, izvještaji”; „ispit, završni rad”; „ispit, završni rad, projekt”; „ispit – prezentacija – portfolio”; „javni ispit”; „javni ispit, završni i diplomski ispit”; „kolokvij”; „minimalna prolaznost 70 % pismeni ispit, zatim usmeni ispit, pozitivno ocijenjene vježbe te učinjeno minimalno 80 % intervencija u dnevniku praćenja studenta na vježbama”; „praktični dio ispita”; „protokoli o obavljenoj praksi, završni ispit”; „referat, praktični rad, usmeni ispit”; „seminar, ispit”; „seminarski rad + ispit”; „vođenje dnevnika stručne metodičke prakse, nastupni sat za ocjenu, pismeno i usmeno ispitivanje”; „završni ispit”; „završno predavanje i završni ispit”.
- **Sat**, ako su odgovori ispitanika bili „1 ogledni nastavni sat”, „1 ogledni sat”, „analiza održanih studentskih satova”; „ispit (ogledni sat)”; „izrada dnevnika rada prakse i ispit”; „izvješće o obavljenoj stručnoj praksi; završni ispit”; „ocjensko predavanje u razredu”; „održan nastavni sat”; „ogledni sat u pisanim obliku te usmena izvedba istog”; „ogledni sat za kolegija hospitacije i praksa”; „ogledni sat, pripreme, dnevnik prakse”; „ogledno predavanje”; „ogledno predavanje (ispit)”; „pisana priprema za ogledni sat, izvedba oglednog sata, dnevnik

metodičke prakse“; „priprema sata ili treninga; izvješće mentora o obavljenoj stručno-metodičkoj praksi (obvezni modul), odnosno struč. tren. praksi (izborni modul)“; „studenti hospitiraju u osnovnim i srednjim školama nakon čega odrađuju probni, a potom i ogledni sat koji se ocjenjuje“; „zaključno opisno mišljenje mentora o studentovoj angažiranosti na pojedinim dijelovima odgojno-obrazovnog rada (pedagoška dokumentacija, pripreme nastavnog sata, izvođenje nastave, istraživački rad, protokol promatranja)“.

- **Ocjena**, ako su odgovorili „dnevnik stručne prakse, ocijenjen od poslodavca i voditelja stručne prakse“; „dnevnik stručne prakse, ocjena mentora“; „evaluacija i izvještaj o objavljenim radovima, vrednovanje medijskih objava, komunikacijskih planova, priopćenja za javnost“; „evaluacija rada studenta od strane mentora i izvještaj studenta o stručnoj praksi koji se ocjenjuje“; „evidencija sadržaja rada; potvrda o odraćenoj praksi (opisna i brojčana ocjena)“; „izvješće s prakse i ocjena rada“; „ocjena dnevnika i ocjena poslodavca“; „ocjena dnevnika rada“; „ocjena dnevnika stručne prakse“; „ocjena rada u sklopu studentskog izvješća i ovjera poslodavca“; „ocjena studenta“; „ocijenjen dnevnik rada/uspješno/neuspješno“; „ocjenjivanje rada od 1 do 5“; „opisna ocjena u završnom izvješću“; „opisno ocjenjivanje na temelju praćenja studentskog rada i vrednovanja aktivnosti“; „poslodavac izdaje potpisani i ovjerenu potvrdu o obavljenoj stručnoj praksi na temelju praćenja dodijeljenih zadataka i poslova tijekom obavljanja stručne prakse, na osnovi navedene potvrde i priloženog izvješća o stručnoj praksi voditelj prakse ocjenjuje stručnu praksu te ocjenu unosi u indeks i prijavnici“; „potvrda i ocjena o pohađanju praktične nastave“; „potvrda s ocjenom“; „pozitivno ocijenjeno izvješće o obavljenoj praksi od strane poslodavca koje provjerava i ovjerava nositelj predmeta“; „provjera usvojenosti praktičnih znanja i vještina upisuje se u knjižicu prakse“; „studenti rješavaju projektne zadatke temeljem kojih ispunjavaju obveze stručne prakse, student je dužan voditi dnevnik, a nakon obavljenе prakse student treba napraviti izvješće o obavljenoj stručnoj praksi koje ocjenjuje nastavnik mentor stručne prakse.“.
- **Evidencija**, ako su odgovorili „evidencija da je stručna praksa obavljena“; „evidencija dolazaka“; „individualno praćenje, knjižice vježbovne nastave“; „izdavanje potvrde o obavljenoj stručnoj praksi“; „izrada izvještaja o stručnoj praksi, potvrda o obavljenoj stručnoj praksi“; „izrada prijedloga mjera za otklanjanje nedostataka, potvrda o obavljenoj stručnoj praksi“; „praćenje rada i davanje konkretnih zadataka“.

Osim navedenog, ispitanici su također ponudili odgovore „ECTS bodovi“, „priprema završnog izvješća“ i slično. No, s obzirom na to da se takvi odgovori ne odnose izravno na pitanje vrednovanja stručne prakse, oni nisu pribrojeni ni jednoj od prikazanih kategorija.

2.2.3.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Tablica 2.2.3.1.1. Postotak programa u kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Broj programa	Izvještaj	Izvještaj plus	Sat	Ispit_plus	Evidencija	Ocjena
Sveučilišni	389	7	8	7	14	7	6
Preddiplomski	134	10	10	1	14	12	7
Diplomski	209	6	9	10	14	5	6
Integrirani pred-diplomski i diplomski	46	7	2	11	11	-	-
Stručni	153	48	4	-	20	3	12
Preddiplomski	127	48	5	-	19	2	12
Specijalistički diplomski	26	46	-	-	23	8	12
Ukupno	542	19	7	5	15	6	8

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da je vrednovanje stručne prakse općenito više zastupljeno u stručnim nego u sveučilišnim programima, ako se promatra ukupan broj pozitivnih odgovora na specifična pitanja. Također, u stručnim studijima u većoj je mjeri zastupljeno vrednovanje stručne prakse putem izrade izvještaja (kao što je dnevnik prakse), a relativno manje ocjenjivanjem. Sveučilišni programi čini se da u većoj mjeri favoriziraju vrednovanje putem nekog oblika ispita ili putem održavanja oglednih satova (što se može povezati s vrlo specifičnim studijskim programima).

Vezano uz studente koji su obuhvaćeni nekim oblikom vrednovanja stručne prakse, može se primjetiti da je njihova opća zastupljenost relativno mala. Može se primjetiti da je kod stručnih studija relativno veća pokrivenost studenata čija se stručna praksa vrednuje izvještajima. Vrednovanje stručne prakse čini se relativno manje zastupljeno na sveučilišnim studijima.

Tablica 2.2.3.1.2. Postotak studenata kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama u ukupnoj studentskoj populaciji, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Izvještaj	Izvještaj_plus	Sat	Ispit_plus	Evidencija	Ocjena
Sveučilišni	5	5	2	6	4	4
Preddiplomski	7	4	-	4	5	6
Diplomski	3	6	6	5	6	4
Integrirani preddiplomski i diplomski	5	6	4	12	-	-
Stručni	33	6	-	14	10	3
Preddiplomski	35	6	-	15	11	3
Specijalistički diplomski	18	-	-	9	2	3
Ukupno	13	5	2	8	4	6

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

2.2.3.2. Prema vrstama visokih učilišta

Tablica 2.2.3.2. Postotak programa u kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište / v. učilišta	Broj programa	Izvještaj	Izvještaj_plus	Sat	Ispit_plus	Evidencija	Ocjena
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	-	-	-	-	-	60
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	29	4	12	25	-	2
Sveučilište Jurja Dobrile	12	42	-	17	-	-	-
Sveučilište Sjever	6	83	-	-	-	17	-
Sveučilište u Dubrovniku	11	-	9	-	27	-	-
Sveučilište u Rijeci	58	5	-	3	21	-	-
Sveučilište u Splitu	82	18	6	4	15	1	6
Sveučilište u Zadru	38	5	11	18	24	-	8
Sveučilište u Zagrebu	175	2	13	5	8	14	8
Ukupno sveučilišta	438	11	8	6	14	6	6
Visoke škole	32	28	9	-	22	3	25
Veleučilišta	72	61	-	-	18	4	10
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	51	3	-	19	4	14
Ukupno	542	19	7	5	15	6	8

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući po pojedinim sveučilištima, vrednovanje stručne prakse vrlo je raznovrsno. Može se primijetiti da je način vrednovanja u velikoj mjeri povezan sa samim karakterom programa, a manje s konkretnim visokim učilištem. Podatci pokazuju da se visoke škole i veleučilišta u većoj mjeri odlučuju za manji broj načina vrednovanja stručne prakse, što je povezano i s činjenicom da se u pravilu na tim institucijama održava manji broj programa. Općenito se može primijetiti da je vrednovanje putem izvještaja znatno zastupljeno, posebno u slučaju veleučilišta.

2.2.3.3. Prema osnivaču

U skladu s dosadašnjim obrazloženjima, podatci su u ovom segmentu usmjereni samo na analizu stručnih studijskih programa. Potrebno je, međutim, naglasiti da je kod privatnih osnivača u ovom segmentu bio iznimno visok postotak nedostajućih odgovora. Stoga su u tablici prikazani samo obrađeni odgovori za javne osnivače.

Tablica 2.2.3.3. Postotak programa u kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama, javni osnivači

		Broj programa	Zastupljenost	Broj studenata	U odnosu na ukupni broj studenata
Javni osnivač	Izvještaj	49	41	4221	11
	Izvještaj_plus	49	6	1854	5
	Sat	49	-	-	-
	Ispit_plus	49	20	2803	7
	Evidencija	49	2	1039	3
	Ocjena	49	6	737	2

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da je vrednovanje najviše usmjereni na izvještaj i ispit, te je i odgovarajuća zastupljenost studenata upravo tim načinima vrednovanja stručne prakse. No, može se primjetiti da je relativno mali postotak ukupne populacije studenata stručnih studija obuhvaćen ovakvima vrednovanjima.

2.2.3.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.2.3.4.1. Postotak sveučilišnih programa u kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi						
	Broj programa	Izvještaj	Izvještaj_plus	Sat	Ispit_plus	Evidencija	Ocjena
Prirodne	41	2	12	12	5	5	-
Tehničke	52	4	10	-	17	10	15
Biomedicina i zdravstvo	31	6	-	-	39	-	-
Biotehničke	44	14	7	-	-	41	5
Društvene	75	9	24	8	7	-	15
Humanističke	73	7	-	19	16	-	-
Umjetničko područje	60	7	-	-	22	2	-
Interdisc. znanost	11	18	9	27	-	-	18
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	389	7	8	7	14	7	6

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo sveučilišne programe, može se izdvojiti da se u slučaju biotehničkih znanosti ističe vrednovanje putem evidencije, dok se u okviru biomedicine i zdravstva ističe vrednovanje stručne prakse putem ispita.

Tablica 2.2.3.4.2. Postotak stručnih programa u kojima se stručna praksa vrednuje prema pojedinim kategorijama, prema znanstvenim područjima

	Stručni programi						
	Broj programa	Izvještaj	Izvještaj plus	Sat	Ispit_plus	Evidencija	Ocjena
Prirodne	-	-	-	-	-	-	-
Tehničke	18	56	11	-	22	-	-
Biomedicina i zdravstvo	9	-	-	-	33	11	-
Biotehničke	4	100	-	-	-	-	-
Društvene	18	33	6	-	17	-	17
Humanističke	-	-	-	-	-	-	-
Umjetničko područje	-	-	-	-	-	-	-
Interdisc. znanost	-	-	-	-	-	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	49	41	6	-	20	2	6

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Ako je pažnja usmjerena samo na stručne programe, tada se može primijetiti da je u tehničkim znanostima, biotehničkim i društvenim znanostima izraženo vrednovanje putem izvještaja. No, također se može primijetiti da se radi o relativno malom broju odgovora temeljem kojih su ovi rezultati prikazani.

2.2.4. Sudjelovanje mentora u vrednovanju

Ispitanici su odgovarali na pitanje sudjeluje li mentor na visokom učilištu u vrednovanju ishoda učenja koji se stječu stručnom praksom. Analiza je provedena samo za programe za koje se organizira stručna praksa, a u nastavku su prikazani postotci/udjeli pozitivnih odgovora na postavljeno pitanje.

2.2.4.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Mentori u većoj mjeri sudjeluju u vrednovanju stručne prakse stručnim programima – preddiplomskim (66 %) i specijalističkim diplomskim (58 %) – nego u sveučilišnim programima.

Tablica 2.2.4.1. Postotak programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	% programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju u programima sa stručnom praksom	% studenata koji su u programima stručne prakse u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju, u odnosu na studentsku populaciju
Sveučilišni	389	38	22
Preddiplomski	134	37	18
Diplomski	209	40	24
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	28	32
Stručni	153	65	49
Preddiplomski	127	66	53
Specijalistički diplomski	26	58	24
Ukupno	542	45	30

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Također je u tablici prikazano koliki je udio studenata koji pohađaju programe u kojima je zastupljena stručna praksa u kojoj mentori sudjeluju u njezinu vrednovanju u odnosu na ukupnu populaciju studenata. Tako se može primijetiti da je obuhvat studenata prilično ujednačen prema različitim razinama sveučilišnih studijskih programa. Nešto je veći obuhvat u preddiplomskim stručnim programima i integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim programima, dok je u ostalim programima taj obuhvat nešto manji.

2.2.4.2. Prema vrstama visokih učilišta

Tablica 2.2.4.2. Postotak programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište	Broj programa	% programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	60
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	61
Sveučilište Jurja Dobrile	12	42
Sveučilište Sjever	6	100
Sveučilište u Dubrovniku	11	45
Sveučilište u Rijeci	58	29
Sveučilište u Splitu	82	38
Sveučilište u Zadru	38	53
Sveučilište u Zagrebu	175	35
Ukupno sveučilišta	438	41
Visoke škole	32	66
Veleučilišta	72	63
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	63
Sveukupno	542	45

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Mentori sudjeluju u vrednovanju stručne prakse sveučilišnih programa raznoliko, najviše na Sveučilištu Sjever, a najmanje u programima stručne prakse koji se izvode na Sveučilištu u Rijeci.

Ovdje se također u većoj mjeri pojavljuju visoke škole i veleučilišta koja nisu pozitivno odgovorila na ovo pitanje. Drugim riječima, za programe na tim visokim školama i veleučilištima ne možemo tvrditi radi li se o tome da mentori ne sudjeluju u vrednovanju ili ispitanici nisu dali odgovor na ovo pitanje. U većini pak slučajeva za koje postoji odgovor, mentori sudjeluju u vrednovanju stručne prakse svih programa. Kada se uzme u obzir prosjek dobivenih odgovora, tada veleučilišta i visoke škole u većoj mjeri uključuju mentore u vrednovanje stručne prakse u odnosu na sveučilišta.

2.2.4.3. Prema osnivaču

Analiza prema osnivačima usmjerena je na usporedbu stručnih programa.

Tablica 2.2.4.3. Postotak programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse, prema osnivaču

	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	113	40
Zastupljenost	70	50
Broj studenata	20 341	3301
U odnosu na ukupni broj studenata	52	38

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Analiza je pokazala da je udio programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse nešto veći u slučaju javnih osnivača nego kada se radi o privatnim. No, ovdje ponovno treba naglasiti i pitanje nedostajućih odgovora koji se u relativno većem broju slučajeva pojavljuju kod ovih specifičnih pitanja.

2.2.4.4. Prema područjima i poljima

Promatrajući samo sveučilišne programe, može se primjetiti da je relativno veća zastupljenost programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse u interdisciplinarnom području znanosti, društvenim znanostima te biomedicini i zdravstvu. Ako se analiza usmjeri samo na stručne programe, tada su oni u kojima mentori sudjeluju u vrednovanju stručne prakse ponajviše zastupljeni u interdisciplinarnom području umjetnosti i umjetničkom području. Općenito se čini da je zastupljenost veća kod stručnih programa nego kod sveučilišnih.

Tablica 2.2.4.4. Postotak programa u kojima mentor sudjeluje u vrednovanju stručne prakse, prema znanstvenim područjima

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	24	-	-
Tehničke	52	38	52	69
Biomedicina i zdravstvo	31	52	15	60
Biotehničke	44	30	17	71
Društvene	75	53	67	60
Humanističke	73	33	-	-
Umjetničko područje	60	28	1	100
Interdisc. znanost	11	55	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	100
Ukupno	389	38	153	65

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

2.3. Suradnja visokih učilišta i poslodavaca

Suradnja visokih učilišta i poslodavaca može biti formalizirana ili neformalizirana. Stoga se u ovom konkretnom slučaju promatra u kojoj mjeri visoka učilišta osiguravaju priliku za obavljanje stručne prakse kroz sustavnu suradnju temeljem ugovornih obveza s poslodavcima. Podatci u nastavku prikazuju postotak programa stručne prakse za koji su ispitanici potvrdili da postoji ugovor između visokih učilišta i poslodavaca o provođenju stručne prakse.

2.3.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Tablica 2.3.1. Postotak programa za koje postoji ugovor o izvođenju stručne prakse između poslodavca i visokog učilišta, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	% programa u kojima je stručna praksa formalizirana ugovorom	% studenata koji su obuhvaćeni praksom za koju je formalizirana suradnja između poslodavaca i učilišta u ukupnoj populaciji studenata
Sveučilišni	389	48	26
Preddiplomski	134	48	21
Diplomski	209	52	29
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	33	37
Stručni	153	87	63
Preddiplomski	127	86	67
Specijalistički diplomski	26	92	34
Ukupno	542	59	37

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da je postotak programa u kojima je izvođenje stručne prakse formalizirano ugovorom između visokog učilišta i poslodavca veći u slučaju stručnih studija – specijalističkih diplomskih (92 %) i preddiplomskih (86 %). Postotak je znatno manji kada se radi o sveučilišnim studijima, pri čemu je najmanji za integrirane preddiplomske i diplomske sveučilišne programe.

Podaci u tablici također pokazuju da je obuhvat studenata na programima u kojima je stručna praksa formalizirana ugovorom između poslodavca i visokih učilišta najveći u slučaju preddiplomskih stručnih programa, dok je najmanji u preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim programima.

2.3.2. Prema vrstama visokih učilišta

Tablica 2.3.2. Postotak programa za koje postoji ugovor o izvođenju stručne prakse između poslodavca i visokog učilišta, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište / v. učilišta	Broj programa	% programa u kojima je stručna praksa formalizirana ugovorom
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	40
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	67
Sveučilište Jurja Dobrile	12	58
Sveučilište Sjever	6	100
Sveučilište u Dubrovniku	11	55
Sveučilište u Rijeci	58	55
Sveučilište u Splitu	82	54
Sveučilište u Zadru	38	68
Sveučilište u Zagrebu	175	38
Ukupno sveučilišta	438	51
Visoke škole	32	97
Veleučilišta	72	92
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	93
Sveukupno	542	59

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da sveučilišta imaju različitu praksu formaliziranja suradnje s poslodavcima za izvođenje stručne prakse. Najmanji je postotak programa pokrivenih ugovorom u slučaju Sveučilišta u Zagrebu, koje izvodi i najveći broj programa koji imaju stručnu praksu.

Podatci pokazuju da za velik broj programa koji se izvode na veleučilištima i visokim školama postoji sklopljen ugovor o izvođenju stručne prakse između poslodavca i visokog učilišta. To znači da su visoke škole i veleučilišta do sada u većem postotku formalizirali odnos s poslodavcima.

2.3.3. Prema osnivaču

Tablica 2.3.3. Postotak programa na stručnim studijima za koje postoji ugovor o izvođenju stručne prakse između poslodavca i visokog učilišta, prema osnivaču

	Javni osnivač	Privatni osnivač
Broj programa	113	40
Zastupljenost	82	100
Broj studenata	22 473	7866
U odnosu na ukupni broj studenata	57	90

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Usmjerimo li fokus samo na stručne studije, tada se može primijetiti da je relativno veća sklonost formaliziranju izvođenja stručne prakse u slučaju privatnih osnivača u odnosu na javne, a shodno tome je i obuhvat studenata veći kod privatnih osnivača.

2.3.4. Prema područjima i poljima

Tablica 2.4.4.1. Postotak programa za koje postoji ugovor o izvođenju stručne prakse između poslodavca i visokog učilišta, prema područjima znanosti

	Sveučilišni programi		Stručni programi	
	Broj programa	Zastupljenost	Broj programa	Zastupljenost
Prirodne	41	37	-	-
Tehničke	52	37	52	94
Biomedicina i zdravstvo	31	48	15	73
Biotehničke	44	70	17	76
Društvene	75	63	67	87
Humanističke	73	49	-	-
Umjetničko područje	60	28	1	100
Interdisc. znanost	11	64	-	-
Interdisc. umjetnost	-	-	1	100
Ukupno	389	48	153	87

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući samo sveučilišne programe, može se primijetiti da je najveća zastupljenost formaliziranosti stručne prakse u području biotehničkih znanosti, zatim društvenih i interdisciplinarnog područja znanosti. Najmanja je u slučaju umjetničkog područja.

Ako je pažnja usmjerena na stručne programe, tada je najveći stupanj formaliziranosti zabilježen kod umjetničkog područja i interdisciplinarnog područja umjetnosti, uz također znatnu zastupljenost kod tehničkih znanosti. No, treba naglasiti da je broj programa temeljem kojih su dobiveni ovi rezultati, posebno kada se radi o umjetničkom području, odnosno interdisciplinarnom području umjetnosti, relativno malen. Rezultat, konkretno, ovisi samo o jednom programu, koji je u ovom konkretnom slučaju dao pozitivan odgovor, ali to ne mora značiti da temeljem toga možemo izvoditi generalizirane zaključke za cijelo područje.

2.4. Suradnja studenata i poslodavaca

Suradnja između studenata i poslodavaca obuhvaćena je upitnikom s dva pitanja:

- Na koji je način reguliran status studenata kod poslodavaca?
- Isplaćuje li poslodavac studentu novčanu naknadu za vrijeme trajanja stručne prakse?

2.4.1. Status studenta

Na pitanje o reguliraju statusa studenata za vrijeme trajanja stručne prakse, ispitanici su ponudili sljedeće odgovore:

- sporazum: poslodavac – visoko učilište (sporazum)
- studentski ugovor (studentski)
- ugovor o djelu (djelo)
- ugovor o stručnoj praksi (praksa)
- neki drugi ugovor (drugi)

U nastavku je prikazan postotak programa u kojima je stručna praksa studenata regulirana na neki od navedenih načina.

2.4.1.1. Prema vrstama i razinama studijskih programa

Tablica 2.4.1.1.1. Postotak programa u kojima je studenska praksa regulirana jednim od analiziranih načina, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Broj programa	Sporazum	Studentski	Praksa	Djelo	Drugi
Sveučilišni	389	24	-	15	1	14
Preddiplomski	134	26	-	21	-	13
Diplomski	209	24	-	11	1	16
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	17	-	11	-	11
Stručni	153	56	4	19	-	14
Preddiplomski	127	57	5	16	-	14
Specijalistički diplomski	26	50	-	35	-	12
Ukupno	542	33	1	16	0	14

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Napomena: U tablici je navedeno nula kada se radi o maloj vrijednosti.

Podatci prikazani u tablici pokazuju da je za određeni postotak programa sklopljen sporazum između poslodavaca i visokog učilišta te je izvođenje prakse regulirano tim putem. Taj je način posebno raširen u slučaju stručnih studija. Osim ovoga, također je rašireno sklapanje ugovora o stručnoj praksi. Postoji znatan udio i drugih nespecificiranih ugovora, za koje za sada ne postoji informacija o tome što obuhvaćaju.

Tablica 2.4.1.1.2. Postotak studenata na programa u kojima je studentska praksa regulirana jednim od analiziranih načina u ukupnoj populaciji studenata, prema razinama studijskih programa

Razina studijskog programa	Sporazum	Studentski	Praksa	Djelo	Drugi
Sveučilišni	16		10	0	14
Preddiplomski	13		10	-	6
Diplomski	12		8	0	12
Integrirani preddiplomski i diplomski	27		11	-	9
Stručni	41	3	13	-	14
Preddiplomski	44	3	13	-	15
Specijalistički diplomski	18		10	-	7
Ukupno	23	1%	11	0	10

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Napomena: U tablici je navedeno nula kada se radi o maloj vrijednosti.

Podatci u tablici pokazuju da je najviše studenata obuhvaćeno sporazumom između poslodavca i visokog učilišta, a također je zastupljeno i sklapanje ugovora o stručnoj praksi, odnosno neki drugi načini koji nisu specificirani.

2.4.1.2. Prema vrstama visokih učilišta

Tablica 2.4.1.2.1. Postotak programa u kojima je studentska praksa regulirana jednim od analiziranih načina, prema sveučilištima i vrstama visokih učilišta

Sveučilište	Broj programa	Sporazum	Studentski	Praksa	Djelo	Drugi
Hrvatsko katoličko sveučilište	5	40	-	-	-	-
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera	51	51	-	-	-	25
Sveučilište Jurja Dobrile	12	50	-	8	-	-
Sveučilište Sjever	6	17	-	-	-	83
Sveučilište u Dubrovniku	11	36	-	9	-	9
Sveučilište u Rijeci	58	16	-	-	-	28
Sveučilište u Splitu	82	28	-	13	-	12
Sveučilište u Zadru	38	39	-	11	5	13
Sveučilište u Zagrebu	175	17	-	23	-	14
Ukupno sveučilišta	438	26	-	13	0	17
Visoke škole	32	47	19	31	-	3
Veleučilišta	72	69	-	26	-	3
Ukupno v. škole i veleučilišta	104	63	6	28	-	3
Sveukupno	542	33	1	16	0	14

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Napomena: U tablici je navedeno nula kada se radi o maloj vrijednosti.

U okviru sveučilišta tri su dominantna načina formaliziranja statusa studenata na stručnoj praksi – sporazumi s poslodavcima, ugovori o stručnoj praksi i neki drugi ugovori. Slično je i kod veleučilišta i visokih škola. Pritom se može primijetiti da su u slučaju visokih škola i, posebno, veleučilišta znatno zastupljeni sporazumi s poslodavcima.

2.4.1.3. Prema osnivaču

Tablica 2.4.1.3. Postotak stručnih programa u kojima je studentska praksa regulirana jednim od analiziranih načina, prema osnivaču

		Broj programa	Zastupljenost	Broj studenata	U odnosu na ukupni broj studenata
Javni osnivač	Sporazum	113	60	16 359	42
	Studentski	113	-	-	-
	Praksa	113	12	2877	7
	Djelo	113	-	-	-
	Drugi	113	19	6669	17
Privatni osnivač	Sporazum	40	45	3338	8
	Studentski	40	15	1316	3
	Praksa	40	40	3212	8
	Djelo	40	-	-	-
	Drugi	40	-	-	-

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Promatrajući stručne programe prema osnivaču, može se primijetiti da je dominantan način reguliranja statusa studenta putem sporazuma između poslodavca i visokog učilišta. No, ovdje je taj modalitet jače izražen kod javnih osnivača u odnosu na privatne. Također, kod privatnih se može primijetiti i znatan udio ugovora o praksi.

2.4.1.4. Prema područjima i poljima

Ako se sveučilišni programi promatraju prema području, tada se može primijetiti da je u području biomedicine i zdravstva, društvenih znanosti i interdisciplinarnih područja znanosti znatnije zastupljeno reguliranje statusa studenta putem sporazuma između visokog učilišta i poslodavca. U slučaju biotehničkih znanosti također je rašireno sklapanje ugovora o praksi.

Tablica 2.4.1.4.1. Postotak programa u kojima je studentska praksa regulirana jednim od analiziranih načina u sveučilišnim programima sa stručnom praksom, prema znanstvenom području

	Broj programa	Sporazum	Studentski	Praksa	Djelo	Drugi
Prirodne	41	2	-	10	-	24
Tehničke	52	12	-	25	-	25
Biomedicina i zdravstvo	31	45	-	10	-	-
Biotehničke	44	27	-	43	-	2
Društvene	75	45	-	4	-	23
Humanističke	73	15	-	10	3	16
Umjetničko područje	60	20	-	12	-	-
Interdisc. znanost	11	36	-	9	-	27
Interdisc. umjetnost	-	-	-		-	-
Ukupno	389	24	-	15	1	14

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Tablica 2.4.1.4.2. Postotak stručnih programa u kojima je studentska praksa regulirana jednim od analiziranih načina u stručnim programima sa stručnom praksom, prema znanstvenom području

	Broj programa	Sporazum	Studentski	Praksa	Djelo	Drugi
Prirodne	-	-	-	-	-	-
Tehničke	52	62	4	6	-	27
Biomedicina i zdravstvo	15	67	-	-	-	-
Biotehničke	17	71	-	24	-	-
Društvene	67	45	6	33	-	10
Humanističke	-	-	-	-	-	-
Umjetničko područje	1	100	-	-	-	-
Interdisc. znanost	-	-	-	-	-	-
Interdisc. umjetnost	1	100	-	-	-	-
Ukupno	153	56	4	19	-	14

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Ako stručne studije promatramo prema području, tada se može primijetiti da je doista izraženo reguliranje statusa studenata putem sporazuma između poslodavaca i visokih učilišta, dok su drugi načini relativno slabije izraženi.

2.4.2. Naknada

U ovom segmentu posvećujemo pažnju pitanju tomu isplaćuje li poslodavac studentu novčanu naknadu za vrijeme trajanja stručne prakse.

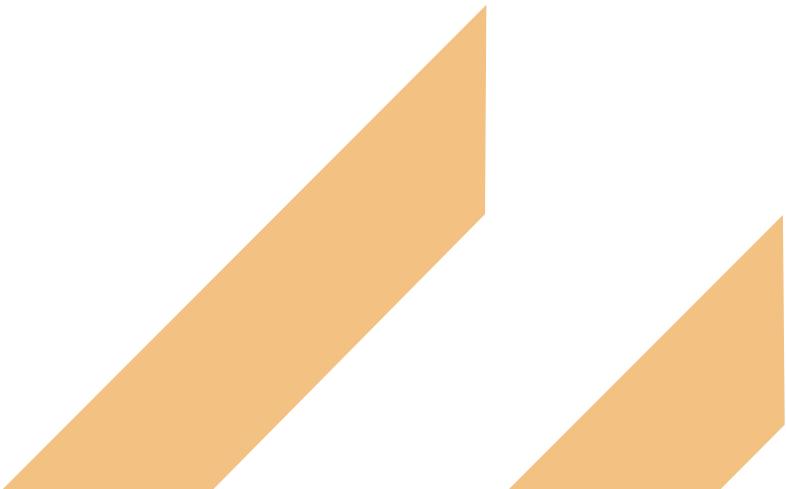
Tablica 2.4.2. Postotak programa u kojima poslodavac isplaćuje novčanu naknadu za vrijeme stručne prakse, prema razinama studijskog programa

Razina studijskog programa	Broj programa	% programa u kojima poslodavac isplaćuje novčanu naknadu za vrijeme stručne prakse	% studenata koji se nalazi na programima stručne prakse gdje poslodavac isplaćuje naknadu
Sveučilišni	389	1	0
Preddiplomski	134	1	1
Diplomski	209	0	0
Integrirani preddiplomski i diplomski	46	-	-
Stručni	153	1	0
Preddiplomski	127	1	0
Specijalistički diplomski	26	4	0
Ukupno	542	1	0

Izvor za originalne podatke: Anketa MZO-a.

Podatci pokazuju da isplaćivanje naknade studentima za vrijeme stručne prakse nije rašireno. Najveći je postotak programa u kojima se ta naknada isplaćuje zabilježen kod specijalističkih diplomskih stručnih studija. No, također je potrebno navesti da sama visoka učilišta možda nemaju uvid u specifičan odnos između studenata i poslodavaca. Stoga, može doći do slučaja u kojem iako plaćanje naknade nije predviđeno, poslodavac i student ipak sklope neku vrstu ugovora o kojoj ne moraju nužno izvijestiti visoko učilište. Vezano uz zastupljenost studenata, najveći je udio studenata koji primaju novčanu naknadu od poslodavca za vrijeme stručne prakse u okviru preddiplomskih sveučilišnih studija (0,99 %), dok je najmanji na preddiplomskim stručnim studijima (0,14 %).

S obzirom na relativno mali broj pozitivnih odgovora, u ovom slučaju nije provedena detaljna analiza prema pojedinim sveučilištima, visokim školama i veleučilištima.

3.

**Preporuke za povećanje
zastupljenosti i
unapređenje kvalitete
stručne prakse**

Nerazmjer između zahtjeva radnog mjesta i potrebe da se održi odgovarajuća razina akademske kvalitete studijskih programa u visokom se obrazovanju sve više nastoji ublažiti razvijanjem različitih oblika stručne prakse. Cilj takvih mjera jest povećanje zapošljivosti studenata nakon završetka obrazovanja. Kvalitetno razvijanje sustava stručne prakse nužno zahtjeva uključivanje poslodavaca u razvijanje programa, ali ne samo na općenitoj razini. Potrebno je osigurati da se na razini ishoda učenja definiraju vještine koje studenti pojedinih programa moraju u okviru stručne prakse savladati. Također je poželjno pospješiti da **poslodavci prepoznaju vještine** koje se stječu u okviru stručne prakse.

Analizirani podatci pokazuju da je **stručna praksa**, prema informacijama dobivenim od ispitanika, relativno dobro **zastupljena u studijskim programima visokih učilišta**. Iako svi programi ne sadržavaju neki oblik stručne prakse, natpolovičan broj diplomskih i integriranih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih programa, kao i preddiplomskih stručnih programa, sadržava stručnu praksu. Pri tome su oblici stručne prakse vrlo raznovrsni. Stoga se ovakvi nalazi odnose na sve oblike stručne prakse, uključujući one koje se odvijaju unutar samih visokih učilišta, kao i one koje se odvijaju kod poslodavaca. S obzirom na tu raznovrsnost, nejasno je u kojoj mjeri tržište rada prepoznaje korisnost programa stručne prakse.

Općenito se čini da su programi studija privatnog osnivača u većoj mjeri usmjereni na uspostavu suradnje s poslodavcima te poslodavci u većoj mjeri osiguravaju mentore za stručnu praksu. Potrebno je dodatno istražiti rezultira li takav relativno veći angažman poslodavaca s više pozitivnih ishoda za studente. Drugim riječima, ključno je pitanje povećava li se doista tim putem zapošljivost studenata te jesu li stečene vještine prepoznatljive na tržištu rada.

Jedno od važnih pitanja jest znatnije uključivanje poslodavaca u programe stručne prakse. Tu posebno dolazi do izražaja problem u kojem poslodavci (osobito ako se radi o malim i srednjim poduzetnicima ili nevladinim organizacijama) stručnu praksu smatraju dodatnim troškom. Naime, da bi studenti na odgovarajući način bili uključeni u redovite aktivnosti poduzetnika i stekli potrebne vještine, zaposlenici moraju odvojiti određeno vrijeme za njihovu obuku. Tijekom tog vremena zaposlenici u pravilu ne mogu obavljati svoje redovite zadatke. Iako je analiza pokazala da su već razvijeni sustavi stručne prakse u kojima poslodavci osiguravaju mentore, postavlja se pitanje u kojoj su mjeri sami mentorи pripremljeni za takvu aktivnost. Stoga bi bilo korisno razmotriti na koji način dodatno **motivirati i možda i educirati same mentore** kod poslodavaca.

Iako nije posebno bilo predmet ovog konkretnog istraživanja, pitanje je u kojoj mjeri važeća regulativa precizno regulira pitanje stručne prakse. Naime, pokazalo se da visoka učilišta i poslodavci formaliziraju međusobne odnose te da je status studenta također u načelu reguliran na neki način. No, ne postoji standardni pristup koji se primjenjuje za sve oblike stručne prakse, već je to prepusteno visokom učilištu, odnosno poslodavcu. Pronalaženje jedinstvenog **institucionalnog rješenja koje bi reguliralo sve aspekte odnosa između poslodavca i visokog učilišta** s jedne strane (primjerice sudjelovanje mentora koje osigurava poslodavac u vrednovanju stručne prakse), odnosno **odnos između studenata i poslodavaca s druge strane, vjerojatno bi povećalo zastupljenost stručne prakse**, također i utjecalo na njezinu kvalitetu.

Stručna praksa u okviru visokog obrazovanja poželjna je za sve dionike procesa. Studenti putem stručne prakse razvijaju vještine koje im mogu pomoći pri ulasku u svijet rada. Osim prilike da testiraju stečena teoretska znanja, višestruka stručna praksa omogućuje istraživanje različitih putova razvoja karijere. Stoga je korisno razmisiliti o mogućnostima razvoja **višestrukih i različitih oblika stručne prakse** tijekom studija, kako bi se mladim ljudima olakšalo uključivanje u svijet rada.

Prednost za poslodavce može se naći u s jedne strane u određenom doprinosu raspoloživoj radnoj snazi u proizvodnom procesu. No, važnije od toga jest da zaposlenici-mentorи kroz sustav mentorstva imaju mogućnost revidiranja vlastitih znanja. Naime, praksa vrlo često pokazuje da

proces stjecanja novih znanja nije jednosmjeran, već dvosmjeran. Interakcija između studenata i mentora, u poticajnom okruženju, može stvoriti nove vrijednosti za poduzetnika i za društvo.

Visoka učilišta sudjelovanjem u stručnoj praksi ne samo da omogućuju svojim polaznicima da stječu vrlo važna znanja nego i suradnjom s poslovnom zajednicom omogućuju diseminaciju znanja. Suradnja s poslodavcima koja počinje sa stručnom praksom može prerasti kroz zajedničke projekte u važnije (inovativne) aktivnosti. Istraživanja pokazuju da Hrvatska u segmentu suradnje između znanstvene i poslovne zajednice zaostaje za razvijenijim gospodarstvima. Poticanje stvaranja veza kroz stručnu praksu može predstavljati pozitivan korak.

Istraživanje je pokazalo da postoje brojne razlike između sveučilišnih i stručnih studija vezano uz zastupljenost i pokazatelje kvalitete stručne prakse u Hrvatskoj. Dio tih razlika može se pripisati i samim područjima znanosti koji se na pojedinim vrstama visokih učilišta izvode, kao i karakteru samih studijskih programa. Upravo iz tih razloga **ne ocjenjuje se potrebnim uvoditi unificirani pristup koji bi bio primjeren svim vrstama studija i svim znanstvenim područjima**, već je korisno razmotriti alternativne pristupe.

Budućnost razvijanja stručne prakse moguće je promatrati kroz četiri različita modela: stručni programi, sveučilišni programi, studijski programi za izvanredne studente i studijski programi namijenjeni razvoju znanstvene karijere. Studija je jasno uputila na činjenicu da se u okviru stručnih programa ponajviše razvija suradnja s poslodavcima, što je logično s obzirom na to da su ti programi najviše orientirani samom tržištu rada. Stoga je **u segmentu stručnih studijskih programa nužno razvijati daljnje unapređenje suradnje s poslodavcima, kroz razvijanje i formaliziranje partnerskog odnosa**. Mehanizmi koje je potrebno u tom dijelu dodatno razvijati odnose se na kvalitetnu regulaciju međusobnih ugovornih odnosa (pitanje zaštite na radu, pitanje nagrađivanja mentorskog rada, pitanje naknade studentskog rada ili zaštite intelektualnog vlasništva). Korisno bi bilo razviti **sustav primjera dobre prakse**, koji putem javne promocije mogu poslužiti kao signal poslodavcima (kako najbolje iskoristiti suradnju s visokim učilištima), samim visokim učilištima (koji su poslodavci otvoreni za aktivnu suradnju s visokim učilištima), ali i studentima.

Sveučilišni programi relativno u većoj mjeri organiziraju stručnu praksu unutar samih visokih učilišta te se mentori vjerojatno regрутiraju iz nastavničkog potencijala samih sveučilišta. Stoga je vjerojatno da će za daljnji **razvoj stručne prakse u sveučilišnim programima biti relativno važnije da se osiguraju kvalitetni materijalni uvjeti** (primjerice oprema laboratorija ili odgovarajući potrošni materijal), odnosno **adekvatno vrednovanje rada samih mentora sa studentima**. Naime, mentori koji sudjeluju u izvođenju ovih oblika učenja kroz rad već jesu uključeni u rad sa studentima, ali istodobno mogu biti znatno opterećeni i drugim znanstveno-nastavnim aktivnostima. Kako bi se osiguralo da stručna praksa koja se izvodi na visokim učilištima bude što kvalitetnija, korisno bi bilo dodatno vrednovati stručnu praksu koja se odvija u okviru projekata suradnje između visokih učilišta i gospodarstva. Naime, poticanje suradnje između gospodarstva i visokih učilišta u okviru projekata istraživanja i razvoja može se dodatno vrednovati ako omogućuje aktivno uključivanje studenata. Tako bi jedna od poticajnih metoda za vrednovanje znanstvenoistraživačkih projekata moglo biti i uključivanje studenata u određenom segmentu u kreiranju novih znanja.

Kod programa koje pohađaju izvanredni studenti korisno je razmotriti načine vrednovanja prethodnog radnog iskustva. U tom je kontekstu korisno osloniti se na rezultate razvoja Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, kojim se potiče vrednovanje prethodnog učenja kroz rad putem jasno definiranih ishoda. Stoga je za priznavanje prethodnog učenja kroz rad kao prakse u ovom segmentu posebno **važno unaprijediti sustav definiranja ishoda učenja**. Taj je sustav važan i za druge segmente stručne prakse, ali i šire. No, iznimno je važno upravo za izvanredne studente u slučajevima kada ne postoji linearna poveznica između prethodnog radnog iskustva i samog studija. Bez jasno definiranih ishoda učenja, odluka o tome je li potrebno vrednovati prethodno radno iskustvo kao stručnu praksu može biti donesena *ad hoc*. Istodobno, kvalitetno definiran sustav ishoda učenja za izvanredne studente može poslužiti kao vodič i za redovite studente

sveučilišnih i stručnih programa te za vrednovanje stručne prakse tih studenata.

Konačno, za programe koji su u većoj mjeri orijentirani na mogućnosti razvijanja znanstvene karijere, od iznimne bi koristi bilo razvijanje mogućnosti prakse na inozemnim sveučilištima. Naime, stjecanje iskustva na međunarodnoj razini može biti iznimno važno za aktivnije uključivanje budućih hrvatskih mladih znanstvenika u europske infrastrukture, što je i jedan od ciljeva Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/2014).

Provedeno istraživanje sadržava informacije dobivene ispitivanjem visokih učilišta o programima koje nude. Za bolje razumijevanje i unapređenje sustava stručne prakse korisno bi bilo **provesti i istraživanje ostalih sudionika procesa – studenata i poslodavaca**. Naime, u ovoj su studiji podatci o studentima prikazani posredno – koliko je studenata koji pohađaju određene studijske programe koji nude i stručnu praksu. No, time je obuhvat studenata samo procijenjen, a podatci ne pružaju dovoljno informacija o tome kako sami studenti vide stručnu praksu te mogu li ponuditi prijedloge za njezino unapređenje. Buduća bi istraživanja trebala biti usmjerena i na obuhvaćanje studenata te ispitivanje njihovih stavova i iskustava vezanih uz sustav stručne prakse.

Drugi partner u tom procesu jesu poslodavci. Naime, ako je jedan od ciljeva unapređenja sustava stručne prakse povećanje zapošljivosti studenata, tada je nužno aktivno uključiti poslodavce u definiranje odgovarajućih programa same prakse. Stoga bi buduća istraživanja svakako trebala obuhvatiti ispitivanje stavova i iskustava poslodavaca. No, uloga poslodavaca morala bi biti i u definiranju ishoda učenja koji se stručnom praksom moraju steći. Naime, samo ako poslodavci aktivno sudjeluju u definiranju ishoda učenja, mogu prepoznati studente koji raspolažu određenim vještinama na tržištu rada, te samim time pokazati veću spremnost za zapošljavanje upravo tih studenata.

Za praćenje unapređenja zastupljenosti i kvalitete stručne prakse u Hrvatskoj korisno bi bilo nadograditi postojeće informacijski sustav visokih učilišta (www.isvu.hr). Naime, rezultati istraživanja prikazani u ovoj studiji temelje se na jednokratno prikupljenim podatcima te je identificirano da postoji određen nerazmjer u odnosu na druge statističke izvore podataka o studijskim programima i studentima u Republici Hrvatskoj. Za praćenje budućih promjena u ovom segmentu korisno je razviti indikatore koji će na sustavan način omogućiti praćenje zastupljenosti stručne prakse, načine uključivanja mentora, načine vrednovanja stručne prakse i sve druge aspekte obuhvaćene ovim istraživanjem. Time bi se omogućilo kvalitetno upravljanje sustavom poticanja stručne prakse na visokim učilištima te mogao dobiti kvalitetniji uvid u ishode promjena u sustavu.

Dodatak. Pitanja iz upitnika i postotak nedostajućih odgovora

Postavljeno pitanje	Postotak nedostajućih odgovora	
	Ukupno	Praksa = da
Je li stručna praksa sastavni dio studijskog programa (da/ne)?	0,3	-
Izvodi li se stručna praksa kao zaseban kolegij ili je dio više kolegija?	43,1	0,7
Ako se stručna praksa izvodi kao zaseban kolegij, je li kolegij obvezan ili izborni?	48,6	10,1
Jesu li za stručnu praksu definirani ishodi učenja (da/ne)?	44,5	2,9
Ugovara li visoko učilište suradnju s poslodavcima za provođenje stručne prakse (da/ne)?	55,4	22,1
Ukupan broj ECTS bodova na razini studijskog programa koji se stječe kroz stručnu praksu kod poslodavca?	63,6	36,3
Ukupno trajanje stručne prakse kod poslodavca u satima?	63,2	35,6
Na koji je način reguliran status studenta kod poslodavca?	63,0	35,4
Dodjeljuje li poslodavac mentora/voditelja stručne prakse za provođenje stručne prakse (da/ne)?	62,9	35,2
Oblici vrednovanja stručne prakse kod poslodavca (npr. ispit, završni rad itd.)?	63,7	36,5
Sudjeluje li mentor na visokom učilištu u vrednovanju ishoda učenja koji se stječu stručnom praksom (da/ne)?	63,8	36,7
Isplaćuje li poslodavac studentu novčanu naknadu za vrijeme trajanja stručne prakse (da/ne)?	64,9	38,7
Broj ECTS bodova stečen kroz stručnu praksu na VU u pokušalištima, vježbalištima i slično?	77,4	60,5
Ukupno trajanje stručne prakse na VU u satima?	74,6	55,5
Oblici vrednovanja stručne prakse na visokom učilištu (npr. ispit, završni rad itd.)?	72,6	52,2
Drugi oblik stručne prakse (opisati koji)?	80,9	66,6
Broj ECTS bodova za drugi oblik stručne prakse?	86,0	75,6
Ukupno trajanje drugog oblika stručne prakse u satima?	86,0	75,5
Kako je organizirano mentorstvo za vrijeme trajanja drugog oblika stručne prakse?	85,2	74,2
Oblici vrednovanja drugog oblika stručne prakse (npr. ispit, završni rad itd.)?	84,5	72,9